

NORDİK ÜLKELERİNDE İDARELERARASI MALİ İLİŞKİLER*

INTERGOVERNMENTAL FISCAL RELATIONS IN NORDIC COUNTRIES

Tekin AKDEMİR**
BiroI KARAKURT***

Öz:

Yerel yönetimlerin reformu ve yeniden organizasyonu sürekli gündemde olan bir konudur. Son 30 yıldır, birçok ülkede; idarelerarası ilişkilerin nasıl organize edilmesi gerektiği, hangi yetki ve sorumlulukların yerel yönetimlere devredileceği, hangi vergilerin ve ne ölçüde farklı yönetim kademelerine tahsis edilebileceği ile yerel yönetimlere ne kadar özerklik verileceği gibi bir dizi soruya cevap aramaktadır. Ancak bu soruların doğru cevapları henüz tam olarak kesin bir hükme bağlanamamıştır. Ancak, idarelerarası ilişkiler sisteminde sorun yaşayan ülkeler, dünyanın geri kalanındaki iyi uygulamaları inceleyerek, kendileri için en uygun sistemi bulmaya çalışmaktadır. Pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke gibi Türkiye'de de idarelerarası ilişkilerin düzenlenmesi önemli bir gündem işgal etmektedir. Bu nedenle, dünyanın farklı bölgelerindeki başarılı uygulamalar, Türkiye'de idarelerarası ilişkilerin yeniden tesisi için rehberlik edebilecektir. Bu çalışmanın temel amacı, Nordik ülkelerinin yerel yönetim sistemini analiz etmek ve bu ülkelerin yerel yönetim uygulamaları ve tecrübelerinden bazı dersler çıkarabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nordik Refah Devletleri, Nordik Ülkelerinde Yerel Finans, Yerel Refah Devleti.

Abstract:

The reform and reorganization of local government system has always been on the agenda. For the last 30 years, many countries have been seeking an answer a series of questions on reorganization of intergovernmental fiscal relations such as how intergovernmental fiscal relations should be organised, what powers and responsibilities should be devolved to local governments, which types of taxes are most suitable for use by local government, how much local autonomy should be granted to local government. But, accurate answers of these questions are not yet arrived at an exact decision. However, countries experiencing problems in the area of intergovernmental fiscal relations is trying to find most suitable system for them by examining the best practices of the rest of the world. Like many developed or developing countries, rearrangement of intergovernmental fiscal relation has been an important agenda in Turkey. Therefore, successful practices in different regions of the world will be able to provide guidance for the re-organization of intergovernmental relations in Turkey. The main objective of this study is to analyse the local government system of Nordic countries and draw some lessons from their practices and experiences.

Keywords: Nordic Welfare States, Local Finance in Nordic Countries, Local Welfare State.

* Makale Gönderim Tarihi: 25.05.2016
Makale Kabul Tarihi: 09.06.2016

* Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, SBF, Maliye Bölümü, tekinadimir@hotmail.com.

* Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, birolkarakurt@ktu.edu.tr.

GİRİŞ

Son 30 yılı aşkın bir süredir yerel yönetimlerin kamu yönetimindeki önemi, dünyanın pek çok bölgesinde önemli ölçüde artmıştır. Birçok ülke yerel yönetim sistemlerinde reforma giderken, reforma yönelik düzenlemelerde; kamu hizmeti sunumunda etkinliğin sağlanması ve kamu politikalarının oluşturulmasında demokratik katılımın artırılması, üzerinde odaklanılan temel konular olmuştur. Bu kapsamda hangi sorumlulukların yerel yönetimlere tahsis edileceği, yerel yönetimlerin kendilerine tahsis edilen görevleri yerine getirirken ne ölçüde takdir yetkisine sahip olacakları, kamu gelirlerinin idarelerarası tahsisi ve yerel yönetimlerin sahip olacağı mali özerkliğin derecesi, idarelerarası ilişkilerin tesisinde cevaplanması gereken sorular olarak öne çıkmıştır. İdarelerarası ilişkilerin tesisinde teoride bir çok kriter geliştirilmesine karşın, uygulamaya ülkelere özgü koşullar yön vermiş ve idarelerarası ilişkilerin tahsisinde, uygulamada oldukça farklı modeller ortaya çıkmıştır. Bu modellerin her birinin kendine özgü yönleri olmasına karşın, kamu yönetiminde etkinlik arayışları, idarelerarası ilişkiler sistemini reforme etme ihtiyacı hissedilen ülkelerin, dünyanın geri kalanındaki iyi uygulamaları yakından takip etmeleri ve söz konusu uygulamaları kendi koşullarına uyarlamaları ile sonuçlanmıştır.

Nordik ülkeleri, refah devleti uygulamalarının öne çıktığı ve bu nedenle de kamu harcamaları GSYH oranının %50'nin üzerinde seyrettiği ülkelerdir. Avrupa kıtasının diğer ülkeleriyle kıyaslandığında nispeten düşük ve homojen bir nüfusa sahip olan bu ülkelerde, yerel yönetimlerin gelir ve harcama özerkliği oldukça yüksektir. Yerel düzeyde refah devleti uygulamalarının oldukça dikkate değer olduğu bu ülkelerde, yerel gelir vergisi uygulamaları yerel finansman sistemiyle adeta özdeşleşmiştir. 1950'lerden sonra gerçekleştirilen reformlarla-özellikle de 2000 sonrası reformlarla- yerel yönetim ölçeğinin Avrupa'ın diğer ülkelerine kıyasla önemli ölçüde büyütüldüğü Nordik ülkeleri yüksek düzeyde yerelleşmenin olduğu ülkelerdir. Yerel yönetimlerin güçlü olduğu Nordik ülkelerinin yerel yönetim sistemlerinde var olan önemli ölçüde benzerliğe karşın, yerel yönetim sistemleri detaylı bir şekilde incelendiğinde ülkeye özgü koşullarla şekillenen küçük ayrışmalar da göze çarpmaktadır (Watts, 2005:8; Wollmann, 2008:166).

Nordik ülkelerinde yerel yönetimlerin rolünün ve idareler arasındaki ilişkilerin ele alındığı bu çalışmada, ülkeler arası farklılıklar ve benzerlikler de dikkate alınarak, bu ülkelerdeki mali tevzin uygulamaları değerlendirilmiştir. İdarelerarası ilişkiler sistemi teoride öne çıkan modellerden oldukça farklılık arz eden Nordik ülkeleri uygulamasının incelenmesiyle; mali tevzin literatüründe yerel finansmana uygun araç olmadıkları ileri sürülen yerel gelir vergileriyle, kaynak sapmaları ve göçlere neden olacağı belirtilen geliri yeniden dağıtıcı harcamaların yerel düzeyde nasıl başarılı bir şekilde uygulandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca, yüksek düzeyde mali özerkliğin ortaya çıkarabileceği makroekonomik sorunların minimize edilmesi için; koordinasyon mekanizmaları, işbirliği uygulamaları ve yerel mali kuralların önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle Nordik ülkelerinin yerel yönetim yapısı incelenmiş, daha sonra, idarelerarası gelir ve görev paylaşımı ele alınmıştır. Son olarak ise, Nordik ülkelerinin yerelleşme deneyimi ve uygulama pratiğinden çıkarılabilecek dersler çerçevesinde, çalışma sonuç ve öneriler ile tamamlanmıştır.

1. NORDİK ÜLKELERİNDE YEREL YÖNETİMLER VE İDARELERARASI İLİŞKİLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Nordik ülkeleri; Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda ve Norveç' ile bunlarla bağlı adaların¹ oluşturduğu Avrupa'nın kuzeyinde yer alan, tarihi sosyal ve kültürel yakınlıkları nedeniyle pek çok araştırmada birlikte ele alınan ve bu yönleriyle araştırma konusu yapılan ülkelerdir². Ortak tarihi geçmişin ve geleneklerin etkisiyle benzer kural ve kurumlara sahip olan bu ülkelerde, kültürel ve dil farklılıkları oldukça düşük düzeydedir. Kapsamlı sosyal politika uygulamalarıyla özdeşleşen Nordik ülkelerinin, sağlık ve sosyal hizmetlere ayırdıkları kaynaklar milli gelirlerinde önemli bir ağırlığa sahiptir. Nordik ülkelerinde, devletin sosyal refah hizmetlerine yönelik harcamaları ve vergi yükü oldukça yüksek düzeydedir (Magnussen vd, 2009:4-5). Sosyal hizmetlerin devlet tarafından sunulduğu bu ülkelerde, vatandaşlar sosyal hizmetlerin finansmanı için ceplerinden doğrudan (ya da sosyal sigorta sistemleri aracılığıyla dolaylı) katkı yapmadıklarından, vergiye gönüllü uyum oldukça yüksek düzeydedir (Kommunekredit, 2012:10)³.

Nordik ülkelerinde yerel yönetim sistemi açısından farklılıklar mevcut olsa da, benzerliklerin daha fazla olması bu ülke sistemlerinin bir arada ele alınmasına olanak tanımaktadır (Bäck vd., 2000:31). yerel yönetimlerin gelir ve harcamalarının toplam kamu gelir ve giderleri içerisinde önemli bir ağırlığı olduğu gibi, belediye ve il meclisleri önemli ölçüde özerkliğe sahiptir. Yerel yönetimlere gelir vergisi uygulamalarında tanınan oran belirleme inisiyatifi, bu idarelerin gelirlerini giderlerine göre ayarlamalarına olanak sağlamaktadır. Merkezi idarenin matrahını belirlediği yerel gelir vergilerinde, kendi bölgelerinde uygulanacak vergi oranlarını belirleme konusunda yerel yönetimler ileri düzeyde inisiyatif sahibidir. Nordik ülkelerinin yerel yönetimlerini birbirine yaklaştıran bir başka ortak özellik, yerel yönetimlerin okul öncesi eğitim, temel eğitim, koruyucu sağlık, yaşlı ve çocuk bakım hizmetleri gibi sosyal refah hizmetlerinin temel sağlayıcısı olmalarıdır. 1990'lı yıllarda hayata geçirilen uygulamalarla, belediye sayılarının azaltılması, özel sektörün yerel hizmet sunumunda daha fazla katılımını sağlamayı amaçlayan ve yerel hizmetlerden yararlanma da vatandaşlara daha fazla tercih olanağı sağlayan uygulamalar da diğer ortak özellikler olarak göze çarpmaktadır.

Nordik ülkelerinin yerel yönetim kademesi genel olarak iki kademedен oluşmaktadır (Bosch ve Espasa, 2006:227). Finlandiya dışındaki ülkelerde belediyeler ilk kademe yerel yönetimleri oluşturmakta, ikinci kademeyi ise iller ve bölge idareleri oluşturmaktadır. Finlandiya'da yerel yönetimler tek kademedен oluşmakta, diğer ülkelerde il

¹ Danimarka'ya bağlı Grönland ve Faroe adaları ile Finlandiya'ya bağlı Aland adası.

² İngilizce yazında İskandinav ülkeleri ile Nordik ülkeleri aynı anlama gelecek şekilde kullanılmakla birlikte, İskandinav ülkeleri sadece Danimarka, İsveç ve Norveç'ten oluşmaktadır. Çalışma'da Nordik ülkeleri ele alınmış, ancak Nordik üyesi ülkelerden İzlanda yerel yönetimlerin nispi önemini düşük olması, ülke nüfusunun azlığı ve yerel yönetim ölçeğinin küçüklüğü nedeniyle çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır.

³ Literatürde yerel yönetimlerin gelir dağılımında adaleti sağlamada merkezi idare kadar etkin olmayacağı belirtilerek, sosyal harcamalara ilişkin sorumlulukların merkezi idareye tahsisi önerilse de, Nordik ülkelerindeki yerel sosyal harcamalar, bu idarelerin kamu sektörü içerisindeki nispi önemini artırmaktadır.

ve bölge idarelerinin yüklendiği fonksiyonları, belediyelerarası işbirliği uygulamaları sonucu oluşturulan ortak belediye meclisleri icra etmektedir (Hamalainen, 2011:3). Yerel yönetimlerin karar organları doğrudan seçimle iş başına gelmekte, belediye ve il meclislerinin üye sayıları nüfusa bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Purdam, vd., 2008:6). Yerel karar organlarının doğrudan seçiminin aksine, yürütme organlarının seçimi daha çok dolaylı seçim şeklinde olmakta, Danimarka, Finlandiya ve İsveç’de belediye başkanları belediye meclisleri tarafından seçilirken, Norveç’de ise atamayla iş başına gelmektedir (Stevens, 2014).

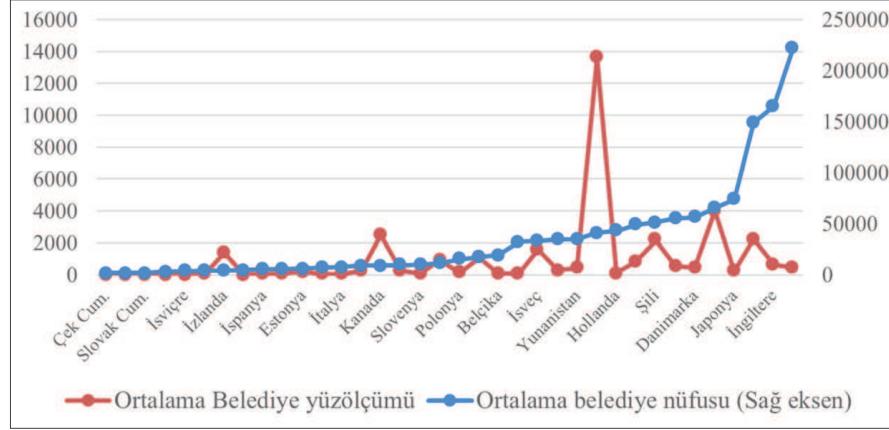
Nordik ülkelerinde yerel yönetimlerin sosyal refah devleti uygulamaları açısından taşıdığı önem, yerel düzeyde etkin hizmet sunumuna yönelik arayışları sürekli gündemde tutmuştur. Nüfusun az sayıda şehirde yoğunlaştığı bu ülkelerde (Watts, 2005:9), küçük ölçekli belediyeler refah hizmetlerini etkin sunamadığı gibi, küçük belediyelerin politik güçlerinin sınırlı olmasından dolayı sürdürülebilir ve kendi kendini besleyen konut ve işgücü piyasaları geliştirilememiştir. Bu nedenle, politikacılar ve araştırmacılarca belediye sayısının azaltılması ve daha büyük ölçekli belediyelerin oluşturulması sürekli gündeme getirilmiştir (Amdam, 2007:1). Son 50 yılda gerçekleşen yerel yönetim reformlarına, refah hizmetlerinin etkin sunumu için uygun ölçeğin bulunmasına yönelik arayışlar yön vermiştir. Danimarka, İsveç ve Norveç’te çeşitli yıllarda gerçekleştirilen reformlarla yerel yönetim ölçeğinde önemli artışlar meydana getirilirken, Finlandiya yerel yönetim ölçeğindeki artışı, yasal düzenlemeler ve belediyelerarası gönüllü birleşmeler aracılığı ile gerçekleştirmiştir (Borge ve Rattsø, 2012:29). Belediyelerin gönüllü işbirliğine ilişkin esaslar, yerel yönetim yasasıyla düzenlenmiş ve bu idarelerin kendi istekleri dışında birleşmeleri yasayla yasaklanmıştır (Testud, 2011:8).

Tablo 1: Nordik Ülkelerinde Yerel Yönetimlerin Tür ve Sayıları

Danimarka	1950	1996	2007	2015	Finlandiya	1950	1996	2007	2015
İller	25	14	13	0	İller				
Belediyeler	1387	275	271	98	Belediyeler	547	(455-1997)	416	317
Bölgeler	0	0	5	5	Bölgeler				1
İsveç					Norveç				
İller	24		21		İller	20	19	19	18
İl meclisleri	25	24	20	21	Belediyeler	744	435	431	428
Belediyeler	2281	288	290	290	Bölgeler	-	-	-	-

Kaynak: De Ceunincka vd., 2010: 809; SCB, <http://www.scb.se>; Council of Europe, 1998: 5.

Nordik ülkelerinde çeşitli dönemlerde uygulamaya giren yasal düzenlemeler ve gönüllü birleşmelerle yerel yönetim sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Reformlar, eğitim vesafık gibi sosyal refah hizmetlerinin etkin sunumu için gerekli asgari ölçeğe ulaşılmasını ve Nordik ülkelerinin yerel yönetimlerinin nüfus ölçeğinin diğer OECD ülkelerinden daha büyük olmasını sağlamıştır (Grafik 1).

Grafik 1: OECD Ülkelerinde Ortalama Belediye Nüfusu ve Yüzölçümü (2014-2015)

Grafik ölçeği küçültüldüğünden Finlandiya ve Norveç grafikte izlenememektedir.

Kaynak: OECD, 2015: 4

2. YEREL YÖNETİM YAPILARI

Nordik ülkelerinde yerel yönetimler; belediyeler, iller ve bölge idarelerinden oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin genel karar organları, yerel meclislerdir. Meclislerin üye sayıları genellikle nüfusa bağlı olarak değişiklik arz etmektedir. Yerel yönetimlerin icrai nitelikteki faaliyetleri, encümenler, bölge ve belediye başkanları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Yerel meclislerin üyelerinin doğrudan seçilmesine karşın, encümen üyeleri, bölge ve belediye başkanları, dolaylı seçim yoluyla iş başına gelmektedir. Yerel hizmetlerin sunulmasında encümen ve başkanların yanı sıra, meclislere danışma ve yardım hizmeti sunan daimi ve geçici komiteler⁴ oldukça yaygındır. Nordik ülkelerinin yerel yönetim sistemlerinde öne çıkan bu ortak özelliklere karşın, ülkelere özgü koşulların yerel yönetim sistemlerinde küçük bazı farklılıklara yol açtığı görülmektedir. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde benzerlikler ve farklılıkların daha açık bir şekilde ortaya konulması amacıyla, ülkeler itibarıyla yerel yönetimlerin organizasyon yapısında öne çıkan özelliklere yer verilecektir.

2.1. Danimarka

Ortaçağdan bugüne belirli formlarda yerel yönetim örneğine rastlanan Danimarka'da, 1849 yılı ile birlikte, özerk yerel yönetimler anayasal dayanağa sahip olmuşlardır. Ülkede tesis edilen yerel yönetim sistemi bir asır boyunca önemli bir değişime tabi olmazken, 1970 ve 2007 yıllarında yapılan reformlarla yerel yönetim sayısında ve yapısında önemli değişiklikler hayata geçirilmiştir (Greve, 2012:135). 1970 tarihli reformla, belediye ve il sayısı önemli ölçüde azaltılırken, belediyelerin görevleri artırılmıştır. 2007 tarihli reformla ise, bir taraftan belediye sayısı azaltılmış diğer taraftan il idareleri kaldırılarak yerlerine bölge idareleri kurulmuştur. Eski sistemin il idarelerinden farklı olarak, bölge idareleri sayıca daha az ve daha büyük ölçekli idareler-

⁴ Bu komitelerin üyeleri yerel meclisler tarafından atanmakta ve komisyonların görev alanlarına giren işler, öncelikli olarak buralarda ele alındıktan sonra, ilgili meclislerde görüşülmektedir.

dir. Bölge idarelerinin yerel nitelikteki işlerde sınırlı fonksiyonları vardır. Bölge idarelerinin il idarelerinin sahip olduğu vergilendirme yetkisine sahip olmaması da bu noktada belirtilebilecek bir diğer önemli farklılık olarak öne çıkmaktadır (Greve, 2012: 135; EU-CoR, 2015:12). Ülkede, bugün 5 bölge ve 98 belediye mevcuttur. Belediyeler ve bölge idareleri eşit statüye sahip olup, aynı yerel yönetim yasası çerçevesinde yönetilmektedir. Mevcut bölge idarelerinden farklı olarak, Faroe Adaları ve Grönland özerk statüye sahiptir. Bu adaların kendi yasama organları mevcuttur (Council of Europe, 2008: 4). Başkent Kopenhag'ın da kendine özgü siyasi, idari ve yönetsel sistemi mevcuttur (LGDK, 2009:9). Bölge idarelerinin genel karar organları, bölge meclisleridir. Bölge meclislerinin üyeleri 4 yılda bir doğrudan seçimle işbaşına gelmektedir. Meclis başkanı meclis üyeleri arasından seçilmektedir. Bölge idarelerinin bir diğer yönetsel organı, bölge encümenidir. Bu kurulun üyelerini, bölge meclisi seçmektedir. Bölge meclisleri bölge idarelerinin sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak kendisine yardım ve danışmanlık hizmeti sunması için geçici komiteler kurabilmektedir (Danish Regions, 2012:4,6).

Danimarka'da, belediyeler temel yerel yönetim birimleri olarak ortaya çıkmaktadır. Belediye idarelerinin; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşan 3 tür yönetsel organı mevcuttur. Belediye meclisi, belediyelerin temel karar organı olup, belediye encümeni, finansal işler yönetim kurulu ve belediye başkanı yürütme organı niteliğindedir. Belediye başkanı belediye meclisince kendi üyeleri arasından seçilmektedir. Başkan belediye idaresinin başı olmasının yanı sıra, belediye meclisine de başkanlık etmektedir (Greve, 2012:143-146; LGDK, 2009:6). Başkan ayrıca belediyenin günlük işlerini yürütmekte ve meclis kararlarının uygulanmasını sağlamaktadır. Belediye başkanı, acil durumlarda ve şüphe doğurmayan işlerde belediye meclisi adına kararlar da alabilmektedir (The Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014:15).

Belediyelerin bir diğer yönetsel organı, belediye encümenidir. Belediye encümeninin üyeleri, belediye meclisi tarafından atanmaktadır. Belediye meclisinin seçilmiş tüm üyeleri, belediye encümeninde temsil hakkına sahiptir. Encümenin başkanı, encümen üyeleri arasından seçilmekte ve kısmi zamanlı olarak çalışmaktadır. Belediyelerin yönetsel organlarından sonuncusu, finansal işler yönetim kuruludur. Belediye başkanının başkanlık ettiği bu kurulun görevleri, kanunla düzenlenmektedir. Danimarka'da yerel nitelikteki fonksiyonların icra edilmesinde, finansal işler komitesi dışında, başka daimi komiteler de önemli roller üstlenmektedir. Yerel yönetim yasasında, belediyelerin finansal işler komitesi haricinde en az bir daimi komite kurması öngörülmüştür. Yerel yönetim yasasının bu düzenlemesine istinaden, belediyeler; sosyal işler, eğitim ve kültür işleri ile teknik nitelikteki işlerin yerine getirilmesi amacıyla sayıları 4 ile 7 arasında değişen komiteler kurmuştur. Daimi komitelerin üyeleri belediye meclisi tarafından atanırken, başkanı, komite üyeleri tarafından seçilmektedir (Andersen, 2010:49; The Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014:15-16). Belediyelerin doğrudan ya da dolaylı seçimle işbaşına gelen bu organlarının yanı sıra, belediye meclisinin atamasıyla iş başına gelen profesyonel yöneticileri de vardır. Daimi bazda görev yapan bu yöneticiler, belediyenin çalışma koşulları, idari yapısı, davaları vb gibi konularda görev icra etmektedir (Andersen, 2010:49; The Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014:15-16).

2.2. Finlandiya

Finlandiya’da yerel yönetimler belediyeler ve bölge idarelerinden oluşmaktadır. Helsinki’nin özel statüye sahip olduğu bu ülkede, bölge meclisleri idari bir takım görevlerle donatılmış iken, belediye idareleri düzenleyici yetkilere de sahiptir (EU-CoR, 2015:56). Bölge idarelerinin belediyelerarası ortak idare görünümünde olduğu ülkede, yerel yönetim sisteminin tek kademedan oluştuğu söylenebilir. Mevcut sistemin temelini 1865 ve 1873 yılları arasında yürürlüğe giren kırsal belediyeler ve ilçelerle ilgili yasalara kadar götürmek mümkündür (Moisio, 2013:316). Belediyelerin genel karar organı, belediye meclisidir. Meclisin üye sayısı, nüfusa göre değişmektedir. Meclis üyeleri doğrudan yerel halk tarafından seçilirken, meclis başkanı ve başkan vekillerini belediye meclisi kendi üyeleri arasından seçmektedir (Finland Local Government Act, Section:1,12). Belediye meclisinin yanı sıra, belediye encümeni, yerel yönetim komiteleri, yönetim kurulu ve bu kurulların alt komiteleri ve komisyonları diğer belediye organlarını oluşturmaktadır. Belediye encümeni, belediyelerin idari ve mali yönetiminden sorumludur. Üyeleri, belediye meclisi tarafından atanan bu organa, profesyonel yönetici ya da belediye başkanı başkanlık etmektedir. Söz konusu yöneticilerin her ikisi de belediye meclisi tarafından seçilmektedir. Ancak bu iki yöneticinin seçimi ve dolayısıyla statüsü birbirinden farklıdır. Belediyelerin bir diğer karar organı, yönetim kurullarıdır. Yerel yönetim komiteleri, belediye encümenlerinin altında faaliyet göstermekte ve belediyelerin kalıcı nitelikteki yönetim fonksiyonlarını icra etmek üzere, belediye meclisi tarafından seçilen üyelerden oluşmaktadır. Yönetim kurulları, belirli bir işlevi, belediyelere ait şirketleri ya da diğer kuruluşları yönetmek üzere kurulmakta ve bu kurulların üyelerinin tamamı ya da bir kısmı, belediye sakinleri, belediye personel ya da belediye hizmetlerinden yararlananların önerdikleri arasından belediye meclisi tarafından seçilmektedir (Finland Local Government Act, Section: 17,24).

Finlandiya’da bir diğer yerel yönetim birimi, bölge idareleridir. Ancak, bölge idarelerini idari organ (yönetim kurulu) olarak kabul etmek ve bu idarelerin gerçek anlamda yönetsel düzey olmadıklarını söylemek daha doğru bir yaklaşım olacaktır (Alcidi vd., 2014:66). Ülkede bölge meclisleri tarafından yönetilen 20 adet bölge idaresi vardır. Bunlardan 19 tanesi anakara da 1 tanesi ise Aland adasındadır. Bölge idareleri, bölge meclisleri aracılığıyla faaliyetlerini icra etmektedir. Bu meclisleri, belediyelerin ortak meclisi/kurulu olarak nitelendirmek mümkündür. Bölge meclislerinin üyelerini, bölge idaresini oluşturan belediyelerin meclisleri seçmektedir. Bölge meclisi üyeleri genellikle belediye meclisinin de üyesidirler. Bölge idareleri adına karar alma yetkisi ya üye belediyelerce gerçekleştirilen ortak toplantılar aracılığıyla ya da kurucu sözleşmede karar alma fonksiyonunu icra etmek üzere oluşturulan meclis vb gibi kurullar aracılığıyla kullanılmaktadır (The Association of Finnish Local and Regional Authorities, 2011:5).

2.3. İsveç

İsveç’te yerel yönetimlerin ilk ortaya çıkışını, 1862 tarihli yerel yönetim yasasına dayandırmak mümkündür. Kamu görevleri ile İsveç kilisesinin görevlerini ayıran bu yasa ile 2400’e yakın belediye kurulmuştur. 1862 tarihli yasayla kurulan bu belediyelerin çoğu küçük

ölçekli olduğundan, zamanla yerel yönetim ölçeği hizmetlerin etkin sunumu açısından sorun teşkil eder olmuştur. 1950'li yıllarda uygulamaya konulan reformlarla hem belediye sınırları yeniden belirlenmiş hem de belediye sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır (Beukenholdt-ter Mors ve Noppe, 2000:38). 1952 ve 1975 yıllarında gerçekleşen belediye birleşmeleri, belediye ölçeğinin, diğer ülkelerden daha büyük olmasını sağlamıştır (Bosch ve Espasa, 2006:227). Ancak 1990'lı yıllardan itibaren yerel özerklik ve yerel temsili demokrasi ile bir ölçüde zıtlık teşkil edebilecek piyasa mekanizmasını çağrıştıran ve merkezi yönetimin kontrol ve denetimini artıran düzenlemeler yürürlüğe girmiştir (Montin ve Granberg, 2015:3).

Bugün ülkede, iki kademeden oluşan yerel yönetim yapısı mevcuttur. Birinci kademede yerel yönetimler belediyelerden oluşuyorken, üst kademede yerel yönetimler il konseyleri ve bölge idarelerinden oluşmaktadır (EU-CoR, 2015:12). Yerel yönetim birimleri arasında hiyerarşik bir ilişki olmadığı gibi, her bir yerel yönetim biriminin görevi diğerinden farklıdır.⁵ Yerel yönetimlerin karar organı; il ve belediye meclisleri olup, bu meclislerin başkan ve başkan yardımcıları ilgili meclislerce kendi üyeleri arasından atanmaktadır. Meclis başkanı ve yardımcılarının yanı sıra, belediye ve il encümeni üyeleri de bu meclislerce atanmaktadır (Swedish Local Government Act, Chapter 3, Section: 1,3). Yerel yönetimlerin görevlerinin yerine getirilmesi amacıyla, ihtiyaç duyulması halinde kurulacak diğer komitelerin üyeleri de bu meclislerce atanmaktadır. Belediye ve il meclisleri ortak bir komite aracılığıyla da görevlerini yerine getirebilmektedir. Ortak komitenin üyeleri, belediye ve il meclislerince atanmaktadır (Swedish Local Government Act, Chapter 3, Section: 1,3).

2.4. Norveç

Norveç'te modern yerel yönetimlerin temeli, 1837 tarihli Elderman Yasası'na dayanmaktadır. Belediyelerin görev ve yetkileri ilk olarak bu yasa da tanımlanmıştır. Nüfusun, Oslo ve civarı güney şehirlerde yoğunlaştığı bu ülkede, yerel yönetim birimlerinin nüfusu, büyüklüğü ve yüzölçümü açısından önemli farklılıklar mevcuttur (MLGRD, 2004:4). Yerel yönetim ölçeğindeki farklılıklara karşın, büyük küçük tüm yerel yönetim birimleri aynı görevlerle donatılmıştır (Council of Europe, 2015:11). Belediyeler ve illerden oluşan yerel yönetimlerin idari statüleri arasında bir farklılığın olmadığı bu ülkede, başkent Oslo hariç her ilde bir il idaresi mevcuttur (Borge, 2013:102). Oslo'da hem il idaresi hem de belediye idaresi vardır. Belediye ve illerin en üst kademede karar organı, belediye ve il meclisleridir. Kanunla aksi öngörülmedikçe ya da açıkça bir başka organa tahsis edilmedikçe, belediye ve il idareleri adına kararları, belediye ve il meclisleri almaktadır. Belediye meclisinin üyeleri, belediye sınırları içerisinde yerleşikler tarafından seçilirken, il meclislerinin üyeleri, il sınırları içerisinde yerleşikler tarafından seçilmektedir. Dört yıllığına seçilen bu meclislerin üye sayıları, il ve belediyelerin nüfusuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir (The Local Government Act, Chapter 2, Section: 6-7). Yerel yönetimlerin bir diğer organı, belediye ve il encümenleridir. Belediye ve il meclislerinin kendi üyeleri arasından seçtiği bu

⁵ Baltık denizinde bir Ada olan Gotland'da il meclisleri olmadığından, buradaki belediye idaresi, hem belediye hem de il meclislerinin görevlerini icra etmektedir (SALAR, http://www.ces.uc.pt/misc/lei_financas_locais_ma1.pdf)

organlar asgari 5 üyeden oluşmaktadır. Encümen başkanı, il ve belediye meclisleri tarafından encümen üyeleri arasından seçilmektedir. Belediyeler; bireysel ve ticari konularda karar vermek üzere, daimi ve geçici komiteler oluşturulabilmektedir. Yerel yönetim yasası ile en fazla 3 üyeden oluşması öngörülen bu komitelerin üyelerini, ilgili yerel yönetim meclisleri kendileri atamaktadır (The Local Government Act, Chapter 2, Section: 8,10).

Belediye ve il meclisleri, üye sayılarının yarısından bir fazlasının kabulüyle, olağan yönetim sistemi dışında, parlamenter yönetim şeklinin uygulanmasına ya da parlamenter sistemden olağan sisteme geçilmesine karar verebilir. Parlamenter sistemi seçen belediye ve il yönetimleri, yerel seçimlerin yapılmasını takiben gerçekleştirdikleri ilk toplantıda, bir yönetim seçerler. Anılan yönetimler seçilir seçilmez görevine başlar. Belediye ya da il yönetim sistemini tercih eden yerel yönetimlerde, profesyonel yönetici yoktur. Belediye ya da il meclisleri parlamenter sistemi tercih ettiklerinde, belediye ya da il meclisi adına bu meclislerin başkanları yeni belediye ya da il yönetimini oluşturmak için bir başkan adayı önerebilirler. Yerel meclislerinde yapılan seçimde en fazla oyu alan aday, belediye ya da il yönetimi başkanı olarak atanır. Seçim sonrasında en fazla oyu alan aday, belediye ya da il yönetimini kendi oluşturmakta ve dilerse yönetimde yer alan üyelerin yerine yenilerini seçebilmektedir (The Local Government Act, Chapter 3, Section: 18-19).

3. YEREL YÖNETİMLERİN GÖREV VE HARCAMALARI

Nordik ülkelerinde yerel yönetimlerin görev ve harcamalarında ülkeye özgü küçük farklılıklara karşın, oldukça fazla benzerlik olduğu söylenebilir. Yerel yönetimlerin geleneksel sorumluluklarından farklı olarak; kişisel sosyal hizmetler, temel sağlık hizmetleri, ilk ve ortaöğretim hizmetleri gibi hizmetler de yerel yönetimlerce sunulmaktadır. Sosyal refah hizmetlerinin arzında yerel yönetimlerin ağırlıklı rolü; mali federalizm teorisinde ileri sürüldüğü gibi kamusal hizmet arzının bölgesel tercihlerdeki farklılıklara uygunluğunun sağlanmasından değil, yerel yönetimlerin etkin hizmet sunumu ve demokratik kontrol açısından merkezi idareye oranla daha avantajlı olacağı düşüncesinden kaynaklanmıştır. Bir anlamda, idari yerelleşme aşırı merkezileşmenin ortaya çıkardığı sorunlara bir çözüm olarak düşünülmüştür (Borge ve Rattsø, 2012:28). Refah devleti uygulamalarının temelinde, sosyal refah hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve bu hizmetlere eşit erişimin sağlanması yattığından, yerel düzeyde hizmet sunumunun ortaya çıkarabileceği farklılıkları azaltmak amacıyla, idarelerarası transferler ve ulusal çapta belirlenen standartlarla yerel yönetimlerin görev ve harcamaları, merkezi idare önceliği doğrultusunda yönlendirilmiştir (Borge, 2013:51).

3.1. Danimarka

Danimarka'da yerel görev ve sorumluluklar konusunda genel yetki ilkesi benimsenmiştir (EU-CoR, 2015:12). Yerel yönetimlerle ilgili mevcut düzenlemelere göre, bölge idareleri; sağlık, bölgesel kalkınma hizmetleri, ihtisas eğitimi, özel sosyal hizmetler, bölgesel toplu taşıma hizmetleri gibi sınırlı bir alanda faaliyet göstermektedirler. Buna karşın, belediyeler; sosyal hizmetler birincil ve özel eğitim gibi refah hizmetlerini, düzenleyici hizmetleri, kentsel planlama, altyapı, yol ve ulaşım gibi geleneksel yerel hizmetleri, gelir transferi içeren

hizmetleri ve su, kanalizasyon, doğalgaz gibi kamu hizmetlerini sunmaktadır (Blöchliger ve Vammalle, 2012: 75; Gjermansen, 2013: 3-5; OECD, 2012:49; EU-CoR, <https://portal.cor.europa>). Ülkede, belediyeler özel bir işletme ya da şirket kurmak dışında, yerel sorunlarla ilgili kanunlarla kendilerine açıkça tahsis edilsin ya da edilmesin her türlü fonksiyonu icra edebilmektedir (Andersen, 2010:47-48; OECD, 2010a:124). Merkezi idarenin maliyetin bir bölümünü karşıladığı nakit yardımlar, emeklilik ödemeleri ve hastalık yardımları gibi sınırlı sayıda hizmet dışında, belediyeler sorumluluk alanlarına dahil hizmetlerin icra edilmesinde tam bir takdir yetkisine sahiptir (Andersen, 2010:47-48).

Danimarka'da gelecek mali yıl içinde yapılacak yerel harcamaların toplam miktarı, devlet, bölgeler ve belediyeler için harcama limitleri belirlenmesine öngören yasa gereğince, yerel yönetimler ile merkezi idare arasında yapılan yıllık toplantı ile kararlaştırılmaktadır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014:26). Merkezi idarenin belediyelerin toplam harcamalarına yönelik dar sınırlamalar belirleyerek son yıllarda belediyelerin harcama özerkliğine sınırlama getirme çabasına karşın (LGDK, 2009:3), yerel yönetim harcamaları gerek GSYH'ye oran olarak, gerekse toplam kamu harcamaları içerisinde önemli bir ağırlığa sahiptir. Ülkede, genel yönetim harcamalarının yaklaşık 2/3'ü yerel yönetim harcamalarından oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin harcamaları içerisinde en önemli ağırlığa, sosyal koruma harcamaları sahiptir. Bu harcama kalemini, sağlık ve eğitim hizmetlerine yönelik harcamalar takip etmektedir. Sosyal koruma, sağlık ve eğitim, harcamalarının toplam yerel yönetim harcamaları içerisindeki payı %90'a ulaşmakta ve yerel yönetim harcamalarının tamamını neredeyse sosyal refah harcamaları oluşturmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2: Danimarka'da Yerel Yönetim Harcamalarının Fonksiyonel Dağılımı ve Gelişimi

Danimarka	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Genel kamu hizmetleri	7,5	7,1	4,9	4,8	4,7	4,0	3,8	3,9	3,3	3,3
Savunma	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu düzeni ve güvenliği	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Ekonomik işler ve hizm.	4,1	4,0	3,3	3,4	3,4	3,7	3,5	3,6	3,6	3,7
Çevre koruma hizmetleri	1,0	1,0	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
İskan ve toplum refahı hizm.	0,1	-0,3	0,1	0,6	0,5	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4
Sağlık	21,6	22,3	24,2	24,2	24,4	23,6	23,4	23,7	23,7	23,9
Eğlence, kültür ve din hizm.	2,7	2,7	2,7	2,7	2,5	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Eğitim	11,3	11,5	9,5	9,4	9,6	9,5	9,2	8,9	8,7	8,9
Sosyal koruma	51,5	51,3	54,3	53,9	53,9	55,8	56,6	56,2	57,1	56,5
Yerel Harc./GSYH	33,1	32,5	31,3	32,2	35,9	35,9	35,8	36,1	36,0	36,0
Genel yönetim harc./GSYH	51,2	49,8	49,6	50,5	56,8	57,1	56,8	58,3	56,5	56,0
Yerel harc./Genel yön. harc.	64,6	65,3	63,1	63,8	63,2	62,9	63,0	61,9	63,7	64,3

Kaynak: EUROSTAT veritabanından tarafımızca düzenlenmiştir.

3.2. Finlandiya

Finlandiya'da ikinci kademe yerel yönetim düzeyi olmaması ve yüksek düzeyde yerelleşme nedeniyle, Fin belediyeleri oldukça kapsamlı görevlerle donatılmıştır. Eğitim hizmetlerinin birçoğu (yükseköğretim hizmetleri hariç), temel, önleyici ve uzmanlık gerektiren sağlık hizmetleri ile çocuklara, yaşlılara ve engellilere yönelik sosyal hizmetler belediyeler tarafından sunulmaktadır (Moisio, 2013:84). Sosyal nitelikteki bu hizmetlerin yanı sıra, su, altyapı, çevre koruma, yangından koruma ve toplu taşıma gibi geleneksel yerel yönetim hizmetleri de belediyelerce sunulmaktadır (OECD, 2014:86-87; European University Institute, 2008: 116,117; OECD, 2003:105; EIPA ve ECR, 2012:229-230). Kanunlarla yapılacak düzenlemeler dışında, belediyelere yeni fonksiyon ya da görev yüklenemeyeceği gibi, bu idarelerin görev ve fonksiyonlarını azaltacak düzenlemeler de yapılamaz. Ancak, yerel özerklik statülerini zedelememek ve bir anlaşmaya dayalı olmak koşuluyla, belediyeler kanunla kendilerine tahsis edilmemiş kamu hizmetlerini de yürütebilirler (Finland Local Government Act, Section: 2). Belediyelerin özerklikleri Anayasa ile kabul edilmesine karşın, merkezi idare tarafından belediyelerin gerçekleştireceği hizmetlerin nitelik ve nicelikleri ile ilgili minimum standartlar belirlenmiştir (Hamalainen, 2011:3). Bu durum, yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde belediyelerin manevra kabiliyetinin önemli ölçüde sınırlanmaktadır. Belediyeler, kanunla kendilerine verilen görevlerini, tek başlarına ya da diğer belediyelerle işbirliğine giderek yapabilirler ya da diğer servis sağlayıcılardan görevlerinin yerine getirilmesi için gerekli hizmetleri satın alabilirler (Finland Local Government Act, Section:2).

Finlandiya'da yerel yönetim harcamaları toplam kamu harcamalarının %40'larını oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin harcamalarının 2/3'ünden fazlası sağlık, sosyal koruma ve eğitim hizmetlerine yönelik harcamalardan oluşmaktadır. Bu harcama kalemlerini genel kamu hizmetleri ve ekonomik nitelikteki iş ve hizmetlere yönelik harcamalar takip etmektedir (Tablo 3). Yerel yönetim ölçeğinin diğer üç ülkeye oranla nispeten küçük olduğu bu ülkede, yerel yönetimlerin ölçek ve alan ekonomilerinin sağladığı avantajlardan yararlanma olanakları sınırlıdır. Ülkede, özellikle son yıllarda nüfusun yaşlanması ile birlikte, sağlık ve sosyal hizmetlere yönelik talep arttığından, bu harcamaların maliyetini kontrol etmek güçleşmiş, yerel yönetimlerin harcamaları ve borç stoklarında önemli artış meydana gelmiştir (André ve García, 2014:6). Ülkede gerçekleşen nüfus hareketlerinin etkisiyle, kırsal alan nüfusu azalırken, kentsel alanlarda yaşayanların sayısı giderek artmıştır. Bu durum, kırsal alanlarda yer alan küçük belediyelerin işgücüne erişim olanaklarını sınırlandırırken, yüksek kalitede hizmetlerin kabul edilebilir bir maliyetle sunmalarını güçleştirmiştir (André ve García, 2014:6). Küçük ölçekli belediye yapısının, belediye hizmetlerinin sunumunda ortaya çıkardığı etkisizlikleri gidermek amacıyla, yerel yönetim birimleri arasında işbirliğini sağlayıcı düzenlemeler hayata geçirilmiş, özellikle sağlık ve eğitime yönelik hizmetler ortak idareler aracılığıyla sunulmuştur (Mikola, 2015:1-2).

Tablo 3: Finlandiya’da Yerel Yönetim Harcamalarının Fonksiyonel Dağılımı ve Gelişimi

Finlandiya	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Genel kamu hizmetleri	14,1	14,0	14,5	14,9	15,0	15,0	15,3	15,3	15,3	15,3
Savunma	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu düzeni ve güvenliği	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Ekonomik işler ve hizm.	6,3	6,1	6,3	6,8	6,0	6,0	6,5	6,7	6,7	7,0
Çevre koruma hizmetleri	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
İskan ve toplum refahı hizm.	0,7	0,7	0,8	1,1	1,2	0,9	1,1	1,0	0,9	0,9
Sağlık	28,7	29,0	28,4	28,2	29,0	29,1	28,8	29,2	29,4	29,3
Eğlence, kültür ve din hizm.	4,1	4,0	4,1	4,0	3,8	3,8	3,7	3,8	3,6	3,4
Eğitim	21,7	21,1	20,7	19,8	19,4	19,5	18,9	18,0	17,9	17,7
Sosyal koruma	22,5	23,1	23,2	23,3	23,8	24,2	24,1	24,5	24,7	24,9
Yerel Harcamalar/GSYH	19,2	19,2	18,9	20,0	22,3	22,4	22,6	23,4	23,8	23,8
Genel Yönetim Harc/ GSYH	49,3	48,3	46,8	48,3	54,8	54,8	54,4	56,2	57,5	58,1
Yerel Harc./Genel Yön. Harc.	38,9	39,8	40,4	41,4	40,7	40,9	41,5	41,6	41,4	41,0

Kaynak: EUROSTAT veritabanından tarafımızca düzenlenmiştir

3.3. İsveç

İsveç’te, belediyeler ve il meclislerinin görevleri zorunlu ve isteğe bağlı görevlerden oluşmaktadır. Bu birimlerin görevleri farklılıklar arz etmekle birlikte, toplu taşıma hizmetleri ortak hizmet statüsündedir. Belediyelerin zorunlu hizmetleri; eğitim hizmetleri, imar ve planlama hizmetleri, yaşlı bakım hizmetleri, çocuk bakım hizmetleri, çevre ve sağlığın korunması hizmetleri ve konut temini gibi hizmetlerden oluşurken, isteğe bağlı hizmetleri; eğlence, dinlenme ve kültür hizmetleri, enerji temini hizmetleri teknik hizmetler ve ticaretin geliştirilmesi gibi hizmetlerden oluşmaktadır. Belediyelere oranla il meclislerinin görevleri daha dar kapsamlıdır. Bu konseylerin zorunlu görevleri; sağlık, tıbbi bakım ve dış bakımı hizmetlerinden, isteğe bağlı görevleri ise; kültür, eğitim ve turizm hizmetlerinden oluşmaktadır (SALAR, 2011:5; Beukenholdt-ter Mors ve Noppe, 2010:39-40). Ülkede yasal anlamda il konseyleri ile eşit statüde kabul edilen 4 bölge idaresi olup, bu idareler il meclislerinin görevlerine ilave olarak bölgesel kalkınma alanında ilave sorumluluklar ile donatılmışlardır (EU-CoR, 2015:12; Birkelöf, 2009:3).

Yerel yönetimlerin kamu maliyesi içerisinde önemli bir ağırlığının olduğu ülkede, yerel harcamaların gerek GSYH gerekse genel yönetim harcamalarına oranı oldukça yüksek düzeylerde seyretmektedir. Şöyle ki, 2014 yılı itibariyle genel yönetim harcamalarının neredeyse yarısı yerel yönetimlerce yapılmıştır. Yerel yönetim harcamalarının GSYH’ye oranı pek çok ülkenin toplam kamu harcamaları GSYH oranından daha büyüktür. İsveç’te, yerel yönetim harcamalarının oransal büyüklüğünün de ötesinde, başta sosyal koruma hizmet-

leri olmak üzere, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sunulması gibi önemli fonksiyonlar yerel yönetimlerce icra edilmektedir. Yerel yönetim harcamaları içerisinde, sosyal koruma hizmetlerine yönelik harcamalar, sağlık harcamaları ve eğitim harcamaları toplam harcamaların 3/4'ünü oluşturmaktadır (Tablo 4). Bu durum, yerel yönetimlerin sosyal refah devleti uygulaması açısından önemini ortaya koyduğu gibi, ekonomik gelişme ve kentsel altyapı hizmetleri açığının kapanması ile birlikte, yerel hizmetlerin altyapıdan sosyal sektörlere yönelik harcamalara doğru kaymasının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 4: İsveç'te Yerel Yönetim Harcamalarının Fonksiyonel Dağılımı ve Gelişimi

İsveç	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Genel kamu hizmetleri	10,4	11,4	11,4	11,3	10,8	10,7	11,4	11,7	11,6	11,8
Savunma	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu düzeni ve güvenliği	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
Ekonomik işler ve hizm.	5,8	5,6	5,7	5,8	5,9	6,0	5,9	6,2	6,0	6,0
Çevre koruma hizmetleri	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
İskan ve toplum refahı hizm.	2,9	2,5	2,5	2,6	2,6	2,5	2,7	2,6	2,7	2,9
Sağlık	27,1	26,8	26,7	26,8	27,1	27,1	27,1	26,8	26,8	26,8
Eğlence, kültür ve din hizm.	3,3	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5	3,4	3,3	3,4	3,4
Eğitim	21,4	21,3	21,1	21,0	20,7	20,7	20,2	20,2	20,1	19,9
Sosyal koruma	27,4	27,2	27,3	27,2	27,6	27,7	27,6	27,5	27,7	27,6
Yerel Harcamalar/GSYH	23,4	23,3	23,1	23,9	25,2	24,2	24,5	25,0	25,3	25,4
Genel Yönetim Harc/ GSYH	52,7	51,3	49,7	50,3	53,1	51,2	50,5	51,7	52,4	51,8
Yerel Harc./Genel Yön. Harc.	44,4	45,4	46,5	47,5	47,5	47,3	48,5	48,4	48,3	49,0

Kaynak: EUROSTAT veritabanından tarafımızca düzenlenmiştir

3.4. Norveç

Norveç'te, yerel yönetimlerin görev ve yetkileri, ilk olarak 1837 tarihli Alderman Yasası ile düzenlenmiştir. Yerel yönetimlere görev tahsisinde genel kapsayıcı bir yöntemin benimsendiği bu ülkede, belediye ve iller önemli birer refah hizmeti sağlayıcısıdır. Yerel yönetimlerin görevleri kendi içinde ölçeğe göre bir farklılık göstermemekle birlikte, illere oranla belediyelere daha fazla görev tahsis edilmiştir (Borge, 2013:102).

Norveç'te belediye idareleri, geleneksel yerel yönetim hizmetlerine ilave olarak; anaokulu ve ilköğretim hizmetleri, çocuk ve yaşlı bakım hizmetleri, ayakta sağlık hizmetleri, yaşlı ve sakatlara yönelik koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri gibi refah hizmetlerini sunarlar. Bölge idareleri; ortaöğretim ve mesleki eğitim hizmetleri, dış bakımı hizmetleri, bölgesel ulaşım hizmetleri ile bölgesel planlama ve gelişme hizmetlerini sunmaktadır (OECD, 2016:116; Council of Europe, 2015:11). Bu hizmetlerin önemli bir kısmı sosyal refah hizmet-

leri olduğundan diğer Nordik ülkelerinde olduğu gibi Norveç’de de yerel yönetimlerin kamu mali yönetimi içerisinde önemli bir aktör olduğu söylenebilir. Genel yönetim harcamalarının GSYH’nin yarıya yakınına oluşturduğu ülkede, yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği harcamaların GSYH ve genel yönetim harcamalarına oranı son 10 yılda giderek artmıştır.

Yerel yönetim harcamaları içerisinde sosyal koruma hizmetlerine yönelik harcamalar ile eğitim ve sağlık harcamaları önemli harcama kalemleri olarak öne çıkarken, yerel yönetimlerin ekonomik nitelikteki işler ve hizmetlerde de önemli bir hizmet sağlayıcı olduğu söylenebilir. Yerel yönetim harcamalarının fonksiyonlar itibariyle dağılımı ve 2000 yılı sonrasındaki gelişimi incelendiğinde, küresel krizin bireyler ve hanehalkları üzerinde meydana getirdiği sosyal maliyetlerin azaltılması, gelir eşitsizliklerinin hafifletilmesi ve istihdamda meydana gelen daralmanın ortaya çıkardığı sorunların giderilmesi amacıyla özellikle 2008 sonrası dönemde sosyal koruma hizmetlerine yönelik harcamaların toplam harcamalar içerisindeki payı dönem başına göre artmıştır (Tablo 5).

Tablo 5: Norveç’de Yerel Yönetim Harcamalarının Fonksiyonel Dağılımı ve Gelişimi

Norveç	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Genel kamu hizmetleri	10,4	10,4	11,0	10,8	10,2	9,7	10,0	10,1	9,0	8,9
Savunma	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kamu düzeni ve güvenliği	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1
Ekonomik işler ve hizm.	6,4	6,4	7,2	8,0	7,8	9,8	10,0	9,7	9,9	9,7
Çevre koruma hizmetleri	3,7	3,6	3,5	3,5	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	4,0
İskan ve toplum refahı hizm.	4,3	4,4	4,3	4,4	4,3	4,3	4,3	4,1	4,1	4,3
Sağlık	15,6	15,1	14,6	13,9	13,6	13,3	13,4	14,5	14,6	14,7
Eğlence, kültür ve din hizm.	5,1	5,0	5,8	5,9	6,3	6,1	6,0	5,7	5,7	5,6
Eğitim	28,6	28,2	26,8	25,9	26,2	25,4	24,6	23,9	23,9	23,4
Sosyal koruma	24,8	25,6	25,8	26,5	26,8	26,6	27,0	27,1	28,0	28,2
Yerel Harcamalar/GSYH	12,6	12,3	13,0	12,9	15,0	15,0	14,6	14,6	15,0	15,4
Genel Yönetim Harc/GSYH	42,1	40,8	41,4	40,2	46,1	45,0	43,8	42,9	44,0	45,6
Yerel Harc./Genel Yön. Harc.	29,9	30,1	31,4	32,1	32,5	33,3	33,3	34,0	34,1	33,8

Kaynak: EUROSTAT veritabanından tarafımızca düzenlenmiştir

4. YEREL YÖNETİMLERİN GELİRLERİ

Nordik ülkeleri, dünyanın geri kalanı ile kıyaslandığında, vergi yükünün oldukça yüksek olduğu ülkelerdir. Yüksek vergi yüküne karşın, oldukça geniş yelpazeye yayılan sosyal refah hizmetleri karşılığında ilave bir ödemede bulunulmadığından, vatandaşların vergiye gönüllü uyumu oldukça yüksek düzeydedir (Kommunekredit, 2012:10). Sosyal refah hizmetlerinin önemli bir bölümü yerel yönetimler tarafından sunulduğundan yerel yönetimlerin

finansmanında temel olarak yerel gelir vergisi uygulamalarının öne çıktığı bu ülkelerde, kurumlar vergisinden alınan paylar ve emlak vergileri⁶ diğer önemli yerel vergilerdir. Nordik ülkelerinde, yerel gelir vergilerinin ekonomide saptırıcı etkiler meydana getirmemesi için, yerel yönetimlere düz oranlı gelir vergisi uygulama izni verilmiştir. Merkezi idarenin uyguladığı kişisel gelir vergisine oran ekleme suretiyle hayata geçirilen yerel gelir vergilerinin matrahını merkezi idare belirlemekte, yerel yönetimlere oran belirleme konusunda takdir yetkisi verilmektedir. Kurumlar vergisinin, adalet ve etkinlik açısından doğurduğu sorunlar, bu ülkeleri yerel kurumlar vergisini terk etmeye ve ulusal düzeyde uygulanan kurumlar vergisinden yerel yönetimlere pay vermeye yöneltmiştir (McMillan, 2008:251).

Yerel nitelikteki vergilere ilave olarak, Nordik ülkelerinde kullanıcı ücretleri ve harçlar diğer önemli öz gelir kalemleri olarak öne çıkmaktadır. Dünyanın geri kalanı ile kıyaslandığında, Nordik ülkelerinde kullanıcı ücretleri ve harçlardan elde edilen gelirler, oldukça yüksek düzeydedir. Kullanıcı ücretleri ve harçların yerel yönetim gelirleri içerisinde yüksek düzeyde pay edinmesinde yerel yönetimlerin kapsamlı görevlerle donatılmaları ve yerel yönetimlerin yarı kamusal nitelikteki hizmetlerin temel sağlayıcısı olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Yerel yönetimlerin gelirleri konusunda belirtilmesi gereken bir diğer husus, Nordik ülkelerinde idarelerarası transferlerin yerel yönetim gelirleri içerisinde nispeten düşük pay edinmesine karşın, denkleştirme yardımlarının mali yerelleşmenin doğurabileceği potansiyel tehditleri sınırlayıcı etkisidir. Nordik ülkelerinde uygulanan denkleştirme yardımları kapsamlı ve kompleks bir görünüm arz etmektedir. Yerel yönetimlerin geliri yeniden dağıtıcı ve bireysel/toplumsal refaha doğrudan/dolaylı etkisi olan hizmetlerin sağlayıcısı olmaları (ve aynı zamanda geliri yeniden dağıtan vergilerin toplayıcısı) nedeniyle denkleştirme yardımlarına olan ihtiyacı artırmıştır (Borge ve Rattsø, 2012:27). Denkleştirme yardımları aracılığıyla, bölgelerarası net faydanın eşitlenmesi ve bireylerin oturdukları yerleşim yerlerinden bağımsız olarak ulusal önceliği olan ve toplumsal refaha doğrudan/dolaylı etkisi olan kamu hizmetlerinden eşit ölçüde yararlanmalarının sağlanması hedeflenmiştir.

Nordik ülkelerinde yerel yönetimlerin borçlanmaları konusunda ise kurala dayalı politikalar belirlenmiştir. Yatırım amaçlı borçlanmaya sıcak bakılırken, yerel yönetimlerin genel olarak cari harcamalarının finansmanı için borçlanmalarına sıcak bakılmamaktadır. Bu nedenle, bu ülkelerde, orta vadeli bütçelerin denliğini hedefleyen düzenlemeler yürürlüğe konulmuştur.

Yerel gelir vergisi uygulamalarının öne çıktığı Nordik ülkelerinde yerel yönetim gelirleri arasındaki benzerliklerin yanısıra ülkeye özgü uygulamaların olduğu da bir gerçektir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde yerel yönetim gelirleri ülkeler düzeyinde vergiler, kullanıcı ücretleri, idarelerarası transferler ve borçlanma alt başlıkları altında ele alınmıştır.

4.1. Danimarka

Danimarka'da belediyeler ve bölge idarelerine farklı gelir kaynakları tahsis edilmiştir. Yerel yönetim sisteminde önemli değişikliklerin hayata geçirildiği 1970 yılı reformunu

⁶ Emlak vergileri, dünyanın pek çok ülkesinin aksine Nordik ülkelerinde yerel gelirler içerisinde oldukça önemsiz düzeydedir.

takip eden 40 yıllık sürede yerel gelirlere önemli bir değişikliğe gidilmezken, 2007 reformuyla birlikte belediyelere yeni görevlerini yerine getirmeleri için ilave bir takım gelirler sağlanmış, bölge idarelerinin öz gelirleri azalmıştır. Reform, bölge idareleri açısından, idarelerarası transferlere bağlı bir finansman yapısı ortaya çıkarmıştır. Bölge idareleri blok yardımlar ve faaliyet bazlı yardımlarla hizmetlerini finanse ederlerken, belediye gelirleri; yerel vergiler, mülk ve teşebbüs gelirleri, merkezi idare tarafından yapılan geri ödemeler, merkezi idare tarafından yapılan genel amaçlı yardımlar ve borçlanmadan oluşmuştur (The Ministry of the Interior and Health, 2005:35).

Belediye gelirleri içerisinde, yerel gelir vergisinin önemli bir ağırlığa sahip olduğu Danimarka'da, yerel gelir vergisinin matrahı merkezi idare tarafından belirlenirken, verginin oranını yerel yönetim birliği ve merkezi idarenin yaptığı yıllık anlaşmalarla belirlenen limitler çerçevesinde belediyeler kendileri belirlemektedir (LGDK, 2009:3). 2015 yılı itibariyle ortalama yerel gelir vergisi oranının %24.9 olduğu ülkede, merkezi idarenin belediyelerin uyguladığı oranlar üzerindeki denetimi son yıllarda giderek artmış ve vergi oranının belirleme konusundaki yerel takdir yetkisi her geçen yıl daha da kısıtlanır olmuştur. Emlak vergisi ve kurumlar vergisinin yerel yönetim gelirleri içerisindeki payı nispeten daha önemsizdir (Blom-Hansen, 2012:50). Emlak vergisi arazinin değeri üzerinden alınmakta, vergi matrahını merkezi idare belirlemektedir. Verginin oranı ise, merkezi idare ve yerel idarelerin ortak kararı ile kararlaştırılmaktadır. Emlak vergisinin oranı, 2015 yılı itibariyle %1,6 ile %3.4 arasında değişmekle birlikte, tarımsal nitelikteki arazilere daha düşük oran uygulanmaktadır (European Commission (a), http://ec.europa.eu/taxation_customs). Yerel gelir vergisi ve emlak vergisinin aksine, kurumlar vergisinde matrah ve oran merkezi idarece belirlenmekte ve merkezi idarece toplanan vergi gelirlerinden yerel yönetimlere pay (2016 yılı itibariyle %15.24) verilmektedir (European Commission (b), http://ec.europa.eu/taxation_customs).

Danimarka'da belediyelerin yerel hizmetleri benzer vergi yükü ile sunmalarını sağlayabilmek amacıyla, oldukça cömert denkleştirme yardımları yapılmaktadır (BlomHansen, 2012:62). Mevcut sistemde 3 tür denkleştirme yardımı vardır. Bunlardan ilki ulusal denkleştirme yardımlarıdır. Ulusal denkleştirme yardımları, belediyelerin yapısal açık ya da fazlaları dikkate alınarak dağıtılmaktadır. Yapısal açık ve fazlalar, belediyelerin tahmin edilen harcama ihtiyacı (nüfus, nüfusun yaş kompozisyonu, belediyelerin sosyo-ekonomik yapısına dair indeks esas alınarak tespit edilmekte) ile ortalama vergi oranından yola çıkılarak hesap edilen tahmini vergi geliri arasındaki fark esas alınarak hesap edilmektedir. Yerel yönetimlerin bütçe dengesinde yapısal açık meydana geldiğinde, bu açığın %58'i ulusal denkleştirme planı çerçevesinde yapılan yardımla kapatılmaktadır. Bütçe fazlası olduğunda ise belediyelerden ulusal denkleştirme fonuna fazlanın %58'i kadar bir aktarım söz konusudur. Ulusal denkleştirme yardımının yanı sıra, başkentteki belediyeler arasında da bir denkleştirme sistemi mevcuttur. Bu sistemde, başkentteki belediyelerden bütçesi yapısal fazla verenler yapısal fazlalarının %27'sini denkleştirme fonuna aktarırken, bütçesi yapısal açık verenlere, söz konusu açıklarının %27'si oranında yardım yapılmaktadır. Bu iki denkleştirme yardımına ilave olarak kişi başına yapısal açığı ulusal ortalamanın üzerinde olan belediyelere, ulusal

ortalamayı aşan kişi başına yapısal açığın %32'si oranında ilave bir denkleştirme yardımı daha yapılmaktadır. Ulusal denkleştirme yardımları ve yüksek yapısal bütçe açığı olan belediyelere yönelik yardımlar için her yıl merkezi idarece belirli bir ödenek ayrılmakta ve blok yardım olarak adlandırılan bu ödeneğin denkleştirme yardımlarından arta kalan kısmı belediyeler arasında nüfuslarına göre dağıtılmaktadır (The Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014:30-35).

Denkleştirme yardımlarının bölge idarelerinde işleyiş mekanizması, belediyelerdekinden farklıdır. Bölgesel sağlık hizmetlerinin sunumunda fırsat eşitliği sağlanması için, her bir bölgenin demografik ve sosyal yapısını esas alan bir takım objektif kriter doğrultusunda bölge idarelerinin harcama ihtiyacı belirlenmekte ve denkleştirme yardımları bölge idarelerinin harcama ihtiyacı esas alınarak yapılmaktadır (Alcidi vd., 2014:55-56). Denkleştirme yardımlarına ilave olarak mali güçlük içindeki yerel yönetimlere, merkezi idarenin insiyatifine bağlı olarak sınırlı miktarda ilave yardım yapılmaktadır (Mau, 2015:230).

Yerel yönetimlerin bir diğer gelir kaynağında borçlanmadır. Danimarka'da, yerel yönetimler Maliye Bakanlığı'na belirlenen limitler dahilinde bütçe açıklarını borçlanmayla finanse edebilmektedirler (Alcidi vd., 2014:55-56). Borçlanma ile ilgili mevcut düzenlemelere göre, belediyeler son 365 günlük yıllık ortalama mevduat ve kredi dengesi pozitif olması şartıyla, kısa dönem borçlanma yapabilmekte ve nakit kredisi kullanabilmektedir (Mau, 2015: 232). Yerel borçlanmanın oldukça katı düzenlemelere tabi tutulduğu bu ülkede, belediyelerin yaşlılara yönelik konut yatırımları ve enerji tasarrufuna yönelik önlemler için borçlanmalarına izin verilirken, yatırım amaçlı diğer borçlanmalar için merkezi idarenin izni gerekmektedir (Standard & Poors, 2012:6). Belediyeler borçla finansmana ihtiyaç duyduklarında, Danimarka yerel yönetim bankası kaynaklarından yararlanmakta ya da bono ihracı yoluyla doğrudan finansman sağlamaktadırlar. Danimarka'da bölge idarelerinin borçlanma kapasiteleri belediyelere oranla daha kısıtlıdır. Genel olarak, bölge idarelerinin Maliye Bakanlığı'ndan izin almaksızın borç yükümlülüğü altına girmeleri ya da garanti vermeleri yasaklanmıştır (Alcidi vd., 2014:55,56).

Yerel yönetim gelirlerinin gösterildiği Tablo 6'dan da görüleceği üzere, yerel yönetim gelirleri içerisinde vergiler ve transferlerin önemli bir ağırlığı vardır. Yerel vergi gelirlerinin %90'ı kişisel gelir vergisinden elde edilen gelirlerden oluşurken emlak vergisinden elde edilen gelirler %10'lar düzeyinde seyretmektedir. 2006 yılı sonrasında yerel vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının azaldığı ülkede, vergi gelirlerindeki azalmayla birlikte, idarelerarası yardımlardan elde edilen gelirler artış göstermiştir. Yerel yönetimlerin vergi gelirleri azalırken, idarelerarası transferlerin payının bu ölçüde artmasında, 2007 reformuyla birlikte, il idarelerinin kaldırılması ve bu idarelerin yerine kurulan bölge idarelerinin il idarelerinin sahip olduğu vergilendirme yetkisine sahip olmaması etkili olmuştur. 2007 reformunun bir diğer etkisi, yerel yönetim vergi gelirlerinin toplam kamu gelirleri ve GSYH içindeki payının düşmesi şeklinde kendisini göstermiştir. Danimarka'da yerel borçlanmanın GSYH'ye oranı %11'ler düzeyinde olup, yerel yönetim vergi gelirlerinin GSYH içindeki yüksek payı dikkate alındığında, sürdürülebilir bir borçlanma düzeyi söz konusudur.

Tablo 6: Danimarka'da Yerel Yönetim Gelirlerinin Dağılımı ve Yıllar İtibariyle Gelişimi

Danimarka	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vergiler	52.1	50.9	50.1	37.1	35.9	35.6	34.3	34.3	33.5	34.2	34.4
- Kişisel gel. ver.	48,4	47,1	46,3	33,4	32,0	31,6	30,5	30,4	29,8	30,4	30,5
- Emlak vergisi	3,7	3,8	3,8	3,7	3,9	4,0	3,8	3,9	3,7	3,8	3,9
Transfer g.	43.8	45.6	46.1	55.6	56.2	58.6	58.2	58.4	58.6	57.9	58.8
Kullanıcı ücretleri	3.4	3.5	3.4	3.1	3.3	3.6	3.5	3.4	3.3	3.2	3.0
Diğer gelirler	0.8	-	0.4	4.2	4.6	2.3	4.0	4.0	4.6	4.8	3.9
Y-TVG/ TVG	30.7	30.4	30.7	23.7	24.7	25.6	26.5	26.5	26.2	26.1	24.6
Y-TVG /GSYH	14.4	14.6	14.3	11.0	11.1	11.6	12.1	12.1	12.2	12.5	12.6
YYG/GKG	30.8	30.5	30.8	25.4	26.1	27.1	27.6	27.3	27.3	27.5	25.9
YYB/GKB	v.y.	v.y.	v.y.	28.5	24.1	22.8	20.7	18.6	19.0	19.6	18.0
YYB/GSYH	v.y.	v.y.	v.y.	v.y.	v.y.	v.y.	11.3	11.4	11.6	11.4	11.0

Kısaltmalar: **Y-TVG:** Yerel Yönetim Toplam Vergi Gelirleri; **TVG:** Toplam vergi gelirleri; **YYG:** Yerel Yönetim Gelirleri; **GKG:** Genel Kamu Gelirleri; **GSYH:** Gayri Safi Yurtiçi Hasıla; **YYB:** Yerel Yönetim Borçları; **GKB:** Genel Kamu Borcu;

Kaynak: OECD, Statistics ve Fiscal Decentralisation Database'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

4.2. Finlandiya

Finlandiya'da yerel yönetimler harcamalarını; yerel vergiler, harçlar, kullanıcı ücretleri, iktisadi teşebbüslerden elde edilen gelirler, merkezi idare transferleri ve borçlanma gelirleriyle finanse etmektedirler. Yerel yönetim gelirleri içerisinde vergiler yoluyla sağlanan gelirlerin önemli bir ağırlığı vardır. Belediye gelirlerinin hemen hemen yarısı; yerel gelir vergisi, emlak vergisi ve kurumlar vergisinden alınan paylardan oluşmaktadır. Yerel yönetimler gelir vergisinin oranını belirleme konusunda, herhangi bir sınırlamaya tabi değil iken, emlak vergisinde merkezi idarenin belirlediği limitler içerisinde oran belirleme yetkisine sahiptirler (Moisio vd. 2010:29).

Finlandiya'da kişisel gelir vergisinde sedüler sistem uygulanmaktadır. Bu sistemde gelir, sermaye geliri ve kazanılmış gelir olarak ikiye ayrılmaktadır. Kazanılmış gelir; emek geliri, emeklilik ödemesi ve teşebbüs gelirinden emeğe düşen pay gibi kalemlerden oluşmaktadır. Bu ülkede belediyelere kazanılmış gelir üzerinden düz oranlı vergi alma yetkisi verilmiştir. Matrahı merkezi idare tarafından belirlenen bu verginin oranı, belediye idareleri tarafından tespit edilmektedir. 2016 yılı itibariyle, belediye gelir vergisinin oranı %16.5 ile %22.5 arasında değişmekte olup, ortalama belediye gelir vergisi oranı %19.87 düzeyindedir (Ministry of Finance, <http://vm.fi/en/taxation-of-earned-income>).

Emlak vergisinin oranı ikamet amacıyla kullanılan gayrimenkullerde gayrimenkulün değerinin %0.32 ile %0.75 arasında değişirken, diğer gayrimenkullerde %0.60 ile %1.35

arasında değişmektedir. Vergi oranı; her yıl belediyeler tarafından, kanunla belirlenen limitleri aşmayacak şekilde belirlenmektedir. Emlak vergisi gelirleri, gayrimenkulün bulunduğu belediyeye tahsis edilmektedir (Finnish Tax Administration, www.vero.fi/Real_property_and_taxes). Orman ya da tarımsal amaçla kullanılan arazilerin vergiden muaf olduğu bu ülkede, gayrimenkullerin türüne ve kullanım amacına bağlı olarak oran farklılaştırması olabilmektedir (Colliander, 2009:146).

Finlandiya'da yerel finansman açısından önem taşıyan bir diğer vergi, kurumlar vergisidir. Kurumların vergilendirilebilir gelirlerinin %20'si oranında alınan bu verginin hem matrahı hemde oranı merkezi idarece belirlenmektedir. Belediye gelir vergileri ve emlak vergileri ile kıyaslandığında, kurumlar vergisinde yerel takdir yetkisi söz konusu değildir. Merkezi idare tahsil ettiği vergiden 2016 yılı itibariyle, belediyelere %30.34 pay vermektedir (Ministry of Finance, <http://vm.fi/en/business-taxation>)

Finlandiya'da kullanıcı ücretleri ve harçlardan elde edilen gelirler OECD ortalamasının üzerindedir. Kullanıcı ücretleri; su hizmetleri, atıkların bertaraf edilmesi, enerji arzı ve toplu taşıma hizmetlerinden elde edilmektedir. Belediye gelirlerinin 1/4'ü kullanıcı ücretleri ve harçlardan elde edilen gelirlerden oluşmaktadır (Mikola, 2014:1-2). Kullanıcı ücretlerinin bu derece yüksek olmasında, belediyelerce sağlanan hizmetlerin oldukça kapsamlı olmasının etkisi olduğu söylenebilir (André ve García, 2014:9).

Finlandiya'da yerel yönetimlere 3 farklı türde blok yardım yapılmaktadır. Bu yardımlara ilave olarak, yerel yönetimler arasında gelir farklılıklarını gidermek amacıyla gelir denkleştirme yardımları yapılmaktadır. Mevcut sistemde yerel yönetimlerin harcama ihtiyacı farklılıklarının giderilmesi için yapılan blok yardımlar; sağlık ve refah hizmetlerine ilişkin blok yardımlar, eğitim hizmetlerine yönelik blok yardımlar ve genel blok yardımlardan oluşmaktadır. Sağlık ve refah hizmetlerine yönelik blok yardımlarda yapılacak yardımın belirlenmesinde 2 ayrı formülden yararlanılmaktadır. Bunlardan ilki, sağlık hizmetlerine yönelik blok yardımların belirlenmesine yöneliktir. İkincisi ise, refah hizmetlerine yönelik blok yardımlar için kullanılmaktadır. Sağlık hizmetleri için yapılacak blok yardımlarda; nüfusun yaş yapısı, hastalık yapısı ve belediyelerin uzaklığı esas alınırken, refah hizmetleri için, yaşlı ve genç nüfusun toplam nüfus içindeki payı, işsizlik oranı ve yerel yönetimlerin uzaklığı, gündüz bakıma ihtiyaç duyan çocuklar ve özürli çocuklara ilişkin veriler kullanılmaktadır. Eğitim hizmetleri için yapılan blok yardımlarda; öğrenci sayısı, engelli öğrencilerin sayısı, yabancı kökenli öğrencilerin sayısı, İsveççe konuşan öğrencilerin sayısı, nüfus yoğunluğu, okulun büyüklüğü vb. kriterler genel amaçlı yardımlar için ise, nüfus, kırsal ve kentsel ikinci derecede faktörler esas alınmaktadır. Belirtilen faktörlerden yola çıkarak yerel yönetimlerin harcama ihtiyaçları tespit edilmekte, belediyelerin kendi katkılarını aşan kısım, merkezi idare tarafından blok yardımlar şeklinde yerel yönetimlere aktarılmaktadır (Lyytikäinen ve Moisiö, 2010:4-5). Harcama ihtiyacını esas alan bu blok yardımların yanı sıra, Finlandiya'da yerel yönetimler arasında gelir denkleştirmesini esas alan ikinci bir yardım türü vardır. Yerel yönetimlerin gelir kapasitelerindeki farklılıklar, gelir denkleştirme yardımları ile kapatılmaya

çalışılmaktadır. Gelir denkleştirmesini esas alan yardımlarda, yerel yönetimlerin potansiyel vergi gelirleri esas alınmaktadır. Yerel yönetimlerin ortalama gelir potansiyeli ise, belediyelerin vergi matrahına ülkenin ortalama vergi oranları uygulanarak bulunmaktadır. Kişi başına potansiyel vergi geliri ulusal ortalamanın %91.86'sından düşük olan belediyeler denkleştirme yardımı alırlarken, bu ortalamanın üzerinde olanlar, eşik değeri aşan gelirlerinin %37'si oranında denkleştirme fonuna katkı yapmaktadırlar(André ve García 2014:16).

Finlandiya'da bütçe ile ilgili genel kurallar, yerel yönetimleri bütçelerini denk yapmaya ve denk bütçe prensibine mümkün olduğu ölçüde uymaya zorlamaktadır (Testud, 2011:12). Fin yerel yönetim yasası, belediye bütçelerinin orta vadeyi içeren 4 yıllık bir dönem için denk olmasını şart koşmaktadır. Yatırımlar dolayısıyla oluşan açıkları bütçe açıkları dışında tutan bu düzenleme, yerel yönetimlerin borçlarının artışı doğrudan sınırlayıcı nitelikte olmaktan uzaktır (IMF, 2015:76). Finlandiya'da yerel borçlanmaya dair doğrudan bir sınırlamanın olmayışı, yerel yönetimlerin borçlarının artmasına neden olmaktadır. Ülkede her ne kadar mevcut yerel borç düzeyi önemli bir sorun teşkil etmese de, borçların her geçen yıl artması borçla finansmanın sürdürülebilirliği konusunda endişeleri artırıcı niteliktedir. Öyle ki, yerel yönetimlerin borçları 2000'li yılların başında GSYH'nin %3'üne tekabül ederken, 2013 yılında GSYH'nin %7'sine ulaşmış ve 2017 yılında GSYH'nin %11'ine ulaşacağı tahmin edilmiştir (André ve García, 2014: 17).

Tablo 7 de Finlandiya'da yerel yönetimlerin gelirlerinin dağılımı ve 2000 yılı sonrası gelişimi gösterilmiştir. Tablo 7 den de görüleceği üzere, Finlandiya'da yerel yönetimlerin gelirlerinin yarıya yakını vergi gelirlerinden oluşmaktadır. Yerel yönetim vergi gelirlerinin yaklaşık %85'i kişisel gelir vergisinden elde edilen gelirlerden oluşmakta, bu vergiyi kurumlar vergisi ve emlak vergisinden elde edilen gelirler takip etmektedir. Mal ve hizmetlerden elde edilen vergi gelirlerinin %1'in altında olduğu ülkede, kullanıcı ücretleri ve harçlardan elde edilen gelirler oldukça yüksek düzeyiyle dikkat çekmektedir. Kullanıcı ücretleri ve harçlardan elde edilen gelirlerin bu derecede yüksek olmasında; merkezi idare ile yerel yönetimler arasında ikinci kademe yönetiminin olmayışı, belediyelerin oldukça kapsamlı görevlerle donatılması ve yarı kamusal nitelikteki pek çok hizmetin harca tabi olmasının etkili olduğu söylenebilir. 2000 yılı sonrasında yerel yönetimlerin idarelerarası transferlerden elde ettikleri gelirlerin payında bir artışın söz konusudur. Söz konusu artışta, nüfusun kırdan kente göçü ve yaşlanmasına bağlı olarak ortaya çıkan idarelerarası dengesizlikleri gidermek için, anılan idarelere daha fazla kaynak aktarımı yapılması zorunluluğu etkilidir. Yerel yönetim borçlarının GSYH'ye oranı son yıllarda azda olsa artmıştır. Yerel borçlanmanın her geçen yıl artması, gelecekte mali sürdürülebilirliğe yönelik endişeleri tetiklemektedir.

Tablo 7: Finlandiya'da Yerel Yönetim Gelirlerinin Dağılımı ve Yıllar İtibariyle Gelişimi

Finlandiya	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vergiler	57,1	48,2	47,9	48,2	47,1	46,2	46,1	45,9	43,3	44,2	44,5
-Kiş. gel.ver.	54,5	41,8	41,5	41,1	40,7	40,5	39,5	39,0	37,7	38,1	38,3
-Kurum. ver.	0,0	3,9	3,9	4,5	3,9	3,1	3,7	3,9	2,7	3,1	3,0
-Emlak Ver.	2,4	2,4	2,5	2,5	2,5	2,6	2,9	2,9	2,8	2,9	3,2
-Mal ve hiz.ver.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kull. ücreti	5,8	7,4	7,4	7,5	8,0	9,1	9,6	9,3	9,5	9,7	9,7
Transfer g.	21,7	28,7	29,3	28,7	29,2	30,0	30,0	30,3	30,7	30,1	29,7
Diğer gel.	15,4	15,7	15,4	15,7	15,7	14,7	14,3	14,5	16,4	16,1	16,1
Y-TVG/TVG	21,5	20,7	21,0	21,3	21,9	23,7	24,3	23,2	22,7	23,4	23,5
Y-TVG /GSYH	9,9	8,7	8,9	8,8	9,0	9,7	9,9	9,7	9,0	10,2	10,3
YYG/GKG	21,6	20,7	21,0	25,8	26,5	29,1	29,8	28,8	28,7	29,4	29,5
YYB/GKB	v.y.	v.y.	v.y.	19,1	20,1	18,5	16,9	16,4	16,3	17,3	16,4
YYB/GSYH	v.y.	v.y.	v.y.	v.y.	v.y.	v.y.	9,1	10,0	10,9	11,7	12,0

* Kısaltmalar için Tablo 6'ya bakılabilir.

Kaynak: OECD, Statistics ve Fiscal Decentralisation Database'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

4.3. İsveç

İsveç'te, yerel yönetimlerin en önemli gelir kaynağını, yerel gelir vergisi oluşturmaktadır. Yerel gelir vergisinin matrahını merkezi idare, oranını ise yerel yönetimler (merkezi idareyle işbirliği içinde) belirlemektedir. Belediye ve il yönetimlerine göre değişmekle birlikte, 2015 yılı itibariyle ortalama yerel gelir vergisi oranı %31.9 düzeyindedir (European Commission, http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb). Verginin tahsilini belediye ve il yönetimleri kendileri yapmaktadır. Ülkede kişisel gelir vergisi oranlarının oldukça yüksek olması, yerel yönetimlerin bu verginin oranında değişikliğe giderek gelirlerini artırma olanaklarını sınırlayıcı yönde etki yapmaktadır. Bu durum yerel finansman açısından emlak vergisi, kullanıcı ücretleri ve idarelerarası transferler gibi diğer kaynaklara yönelmeyi zorunlu kılmaktadır (Birkelöf, 2009:5). Emlak vergisi, dünyanın pek çok yerinde yüksek düzeyde yerleşmenin var olduğu bir vergi olarak öne çıkarken, İsveç'te daha çok merkezi nitelikte bir vergidir. Bireysel konutlar, apartmanlar, ticari ve sınai mülkler, hidroelektrik santralleri ve rüzgar tribünlerinden alınan bu vergi; 2008 yılına kadar merkezi idare tarafından tahsil edilmiştir. 2008 yılından itibaren bireysel konutlar ve apartmanlardan alınan emlak vergisi iptal edilmiş, bu tür gayrimenkullerden yerel yönetimlerin bir tür ücret alması öngörülmüştür. Bugün emlak vergisinin matrahını ve oranını merkezi idare belirlemekte, yerel yönetimler bireysel konutlardan ve apartmanlardan maktu bir bedel ya da bu gayrimenkullerin değerlendirme bedelinin bireysel konutlarda %0.75'i, apartmanlarda ise %03'ü oranında vergi almaktadır (EC, http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb).

Yerel vergilerin yanı sıra bir diğer öz gelir kalemini kullanıcı ücretleri oluşturmaktadır. İsveç'te yerel yönetimler çocuk bakım hizmetleri, yaşlı bakım hizmetleri, sağlık ve tıbbi

bakımı gibi hizmetler karşılığında kullanıcı ücreti almaktadır. Kullanıcı ücretleri, normalde ilgili yerel meclislerce belirlenmekte ancak maliyet fiyatı kuralı gereğince yerel yönetimler sunduğu hiçbir hizmetten maliyetin üzerinde bir bedel alamamaktadır (The Swedish Association of Local Authorities and Regions 2011:6).

İsveç'te, yerel yönetimlerin mali durumunu güçlendirmek ve yerel mali kapasite farklılığından doğan eşitsizlikleri gidermek amacıyla, merkezi idare yerel yönetimlere genel ve koşullu yardımlarda bulunmaktadır (The Swedish Association of Local Authorities and Regions 2011:7). Merkezi idarenin yerel yönetimlere yaptığı yardımları; yapısal yardımlar, giriş/başlangıç yardımları; maliyet denkleştirme yardımları, gelir denkleştirme yardımları ve düzenleme kalemi/yardımları olmak üzere 5 başlıkta toplamak mümkündür. Ancak maliyet ve gelir denkleştirme yardımları dışındakilerin, yerel yönetim gelirleri içerisindeki payı nispeten önemsizdir. Gelir denkleştirme yardımları temel olarak yüksek gelir kapasitesine sahip belediyeler tarafından finanse edilirken, maliyet denkleştirme yardımları temel olarak merkezi idare tarafından yapılan transferlerle finanse edilmektedir. Yapısal yardımlar, temelde bölgesel karakterlidir ve yerel yönetimlere yapılacak yardımlarda nüfus yoğunluğu önemli bir kriterdir. Giriş/tanıtım yardımları, 2014 yılında yapılan değişiklikten negatif yönde etkilenen belediyelerin dezavantajlı durumunu düzeltmek amacıyla uygulamaya konulmuştur. Gelir denkleştirme yardımlarında amaç, belediyeler arasındaki vergi kapasitesi farklılığını gidermektir. Her bir belediyeye yapılacak yardımın miktarı, ortalama vergiye tabi gelir esas alınarak belirlenmektedir. Maliyet denkleştirme yardımları, belediyelerin; nüfus yapısı, coğrafi faktörler ve sosyo-ekonomik yapılarındaki farklılıklar nedeniyle ortaya çıkan maliyet eşitsizliklerini gidermeyi hedeflemektedir. 10 farklı sektördeki ihtiyaçları dikkate alarak standart maliyetler hesaplanmakta ve hizmet sunum maliyeti standart ortalamanın üstünde olduğu belediyeler yardım alırlarken, hizmet sunum maliyeti standart maliyetin altında olanlar bir bedel ödemektedir (Lundin, 2015:6-8).

İsveç'te, hangi kaynaktan ve hangi araçlarla borçlanılacağına yerel yönetimler kendileri karar vermektedir. Merkezi idarenin yerel borçlanmaya yönelik doğrudan bir sınırlaması olmamakla birlikte, yerel yönetimlerin bütçelerinin denk olması ve denk bütçenin yerel borçlanma ile ilgili tüm giderleri (faiz +borç taksitleri) kapsamı gerekmektedir (The Swedish Association of Local Authorities and Regions, 2011:9). Yerel yönetimlerin borçlanmasını dolaylı bir şekilde sınırlayan bu uygulamanın yanısıra, yerel yönetim meclislerince operasyonel risklerin sınırlandırılması amacıyla, yerel borçlanma ile ilgili politikalar ve rehberler, belirlenmektedir. Bu kapsamda pek çok yerel yönetim biriminde yabancı para cinsinden borçlanmaya yönelik sınırlamalar mevcuttur (The Swedish Association of Local Authorities and Regions, 2011:9).

Tablo 8 de İsveç'te yerel yönetimlerin gelirlerinin 2000 yılı sonrası gelişimi gösterilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere, İsveç'te yerel yönetimlerin gelirlerinin 2/3'ü öz gelirlerden oluşmaktadır. Öz gelirler içerisinde kişisel gelir vergisi büyük önem taşırken, kullanıcı ücretleri ve harçlardan elde edilen gelirler diğer önemli öz gelir kalemleri olarak göze çarpmaktadır. Küresel kriz öncesinde yerel yönetimlerin toplam gelirlerinin %60'ları vergi gelirlerinden oluşuyorken, kriz sonrasında vergi gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı giderek azalmış

ve dönem başına oranla %10 düşüş gerçekleşmiştir. İsveç'te 2008 yılına kadar, bireysel konutlar ve apartmanlardan alınan emlak vergisinin merkezi idare tarafından tahsil edilmesinin etkisiyle, yerel yönetim vergi gelirlerinin tamamı kişisel gelir vergisinden oluşmuştur. 2008 yılından itibaren bu tür gayrimenkullerden alınan emlak vergisinin yerel yönetimlere devredilmesiyle, kişisel gelir vergisinin yerel yönetim vergi gelirleri içerisindeki payı azalmıştır. Yerel gelirler içerisinde idarelerarası transferlerden elde edilen gelirlerin 2007 yılından itibaren artması, vergilerin toplam yerel yönetim gelirleri içerisindeki nispi payını azaltmıştır. Ancak, yerel vergi gelirlerinin toplam yerel yönetim gelirleri ve GSYH içerisindeki payının azalması; vergilerin yerel finansmanda öneminin azalmasından değil, yerel yönetim gelirlerinde gerçekleşen artışların yardımlar aracılığıyla gerçekleşmesinden kaynaklanmıştır.

Tablo 8: İsveç'te Yerel Yönetim Gelirlerinin Dağılımı ve Yıllar İtibarıyla Gelişimi

İsveç	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vergiler	62,2	63,9	63,8	63,5	65,0	63,6	62,1	61,1	54,3	54,3	53,6
-Kişisel gel.ver.	62,2	63,9	63,8	63,5	63,5	61,9	60,5	59,5	52,8	52,9	52,3
-Emlak ver.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	1,7	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3
Kull. ücreti	4,9	5,1	5,0	4,9	5,1	5,3	5,2	5,1	5,1	5,1	5,1
Transfer g.	20,4	20,5	20,7	24,5	24,0	26,6	29,4	29,2	28,3	28,7	30,1
Diğer gelirler	12,6	10,5	10,5	7,2	5,9	4,4	3,4	4,6	9,8	9,4	8,6
Y-TVG/TVG	28,8	32,1	31,9	31,3	34,6	36,2	35,3	35,6	36,7	36,9	37,0
Y-TVG /GSYH	14,1	15,0	14,7	14,5	15,2	16,0	15,3	15,1	15,6	15,8	15,8
YYG/GKG	28,8	32,1	31,9	33,2	34,6	35,0	33,2	33,3	34,6	34,6	34,1
YYB/GKB	v,y.	v,y.	v,y.	17,5	18,6	19,2	19,3	20,8	22,7	22,8	21,5
YYB/GSYH	v,y.	v,y.	v,y.	v,y.	v,y.	v,y.	9,0	10,0	11,0	10,9	11,6

* Kısaltmalar için Tablo 6'ya bakılabilir.

Kaynak: OECD, Statistics ve Fiscal Decentralisation Database'den yararlanılarak hazırlanmıştır

4.4. Norveç

Norveç'te yerel yönetimlerin gelirlerinin 2/3'ü öz gelirlerden oluşmaktadır. Vergiler ve harçlar belediyeler açısından önem taşıyan gelirler olarak öne çıkmasına karşın, il idareleri merkezi idare yardımlarına daha bağımlı bir finansman yapısına sahiptir (Borge, 2013 (a):104).

Norveç'te kişisel gelir vergisi, belediye idarelerinin vergi gelirlerinin %90'ını oluştururken, il yönetimlerinde bu oran %100'e ulaşmaktadır. Kişisel yerel gelir vergisi, ulusal gelir vergisine, yerel yönetimlerin ek oran koyması şeklinde uygulanmaktadır. Yerel yönetimlerin uygulayacağı oran, her yıl parlamento tarafından belirlenmektedir (Borge, 2013a:104). Yerel yönetimler, parlamento tarafından belirlenen üst limiti geçmemek koşuluyla kendi vergi oranlarını belirlemektedir. Vergiyi merkezi idare toplamakta ve daha sonra yerel yönetimlere paylarını aktarmaktadır. Norveç'te, emlak vergisi ihtiyari nitelikte olup, kişisel gelir vergisiyle kıyaslandığında emlak vergisinde yerel yönetimlerin takdir yetkisi daha sınırlıdır (Borge, 2013b:54). Belediye yönetimlerine tahsis edilmiş olan bu verginin matrahını gay-

rimenkullerin vergi değeri oluşturmaktadır. Verginin oranı, emlağın bulunduğu yere bağlı olarak %0.2 ile %0.7 arasında değişmektedir. Yerel yönetimlere tahsis edilen bir diğer vergi, servet vergisidir. Ülkede yerleşiklerin mali yıl sonunda sahip oldukları servetin net değeri üzerinden ulusal ve yerel servet vergisi alınmaktadır. Yerel servet vergisi belediye idarelerince tahsil edilmektedir. Yerel servet vergisinin oranı %0,7 olup, geliri yasada öngörülen limitin üzerindeki bireyler bu verginin mükelleflerini oluşturmaktadır. Evli çiftlerde bu vergi eşlerin toplam servetinden alınmaktadır (Deloitte, 2015:20). Norveç'te yerel yönetimlere, doğal kaynaklar vergisi tahsili yetkisi de verilmiştir. Verginin matrahı ve oranı merkezi idarece belirlenmektedir. Belirli bir limitin üzerindeki elektrik üretiminden kwh başına alınan bu vergi, yerel gelirler içerisinde nispeten önemsiz düzeydedir (Borge, 2013a:105).

Yerel yönetimlerin öz gelirlerinin ikinci unsurunu kullanıcı ücretleri oluşturmaktadır. Kullanıcı ücretlerinin yerel yönetim gelirleri içerisindeki payı, il yönetimlerinde nispeten düşük olsa da, belediyelerde kişisel gelir vergisinden sonraki en önemli öz gelir kalemini, kullanıcı ücretleri oluşturmaktadır. Belediye gelirlerinin yaklaşık %15'ini oluşturan bu gelirler; su, kanalizasyon ve çöp toplama gibi teknik hizmetler dışında, birçok hizmetten alınmaktadır (Borge, 2013b:54).

Nordik üyesi diğer ülkelerde olduğu gibi, Norveç'te de idarelerarası transferler ağırlıklı olarak denkleştirme yardımları niteliğindedir. Denkleştirme yardımlarının ilki vergi gelirlerinin denkleştirilmesini esas almaktadır. Vergi gelirlerinin denkleştirilmesinde belediyeler için, kişisel gelir vergisi, servet vergisi ve doğal kaynak vergisi, il idareleri için ise, kişisel gelir vergisi ile doğal kaynaklar vergisi esas alınmaktadır (OECD, 2016:118). Yapılan hesaplamalar sonrasında vergi gelirleri ulusal ortalamanın %100'ünün altında olan yerel yönetimlere denkleştirme yardımı yapılmaktadır. Denkleştirme yardımının miktarı, belediyelerde kendi vergi gelirleri ile ulusal ortalamanın farkının %60'ı, il idarelerinde ise %87.5'i oranındadır. Vergi geliri ulusal ortalamanın üstünde olan belediyelerde mekanizma tam aksi yönde işlemektedir. İdarelerarası transferler literatüründe Robin Hood türü yardımlar olarak nitelendirilen bu yardımlara ilave olarak, vergi gelirleri ulusal ortalamanın %90'ından az olan belediyelere, ulusal ortalama ile kendi vergi gelirleri arasındaki farkın %35'i oranında ilave bir yardım daha yapılmaktadır. Norveç'te denkleştirme yardımlarının ikinci türünü, harcama denkleştirme yardımları oluşturmaktadır. Bu yardımlarda amaç, nüfusun yaş yapısı, seyahat edilen mesafe ve sosyo ekonomik faktörlerin neden olduğu harcama farklılıklarını gidermektedir (OECD, 2016:118). Denkleştirme yardımlarına ilave olarak, bölgesel gelişmeyi teşvik etmek amacıyla; Kuzey Norveç'te yer alan yerel yönetimlere ve küçük belediyelere koşulsuz genel amaçlı yardımlar yapılmaktadır. Bu yardımlar kişi başına götürü bir tutarı içermekte, küçük belediyelerin yardımdan faydalanabilmesi için, kişi başına gelirinin ulusal ortalamanın %110'undan az olması ve bu belediyelerin 3200'den az nüfusa sahip olması gerekmektedir (Langørgen, 2012:18).

Borçlanmanın Yerel Yönetim ve Modernleşme Bakanlığı'nın onayına tabi olduğu bu ülkede, yerel yönetimlerin bütçelerinin denk olması ve denk bütçenin yerel borçlanmanın faiz ve borç taksitlerini kapsaması gerekmektedir. Uygulamada, bütçeler denk olarak hazırlanma-

larına karşın, yılsonunda açıkla sonuçlanabilmektedir. Bu durumda bütçe açığının sonraki yıla devrine müsaade edilmekte, ancak söz konusu açıkların 2 yıl içinde kapatılması gerekmektedir. Eğer uygulama sonrası ortaya çıkan açıklar izleyen iki yıl içinde kapatılamazsa, merkezi idare kurala uymayan yerel yönetimlerin bütçe ve borçlarını kontrole tabi tutabilmektedir (Borge ve Rattsø, 2012:30). Yerel borçlanma sadece yıllık bütçede öngörülen miktarda artırılabilir. Belediye ve il yönetimleri; binalar, tesisler, yerel hizmet sunumunda ihtiyaç duydukları daimi demirbaş alımlarını finanse edebilmek için borçlanabilmektedir. Sermaye harcaması niteliğindeki bu harcamaların finansmanının yanı sıra; eski bir borcu dönüştürmek amacıyla ya da yerel yönetimlerce verilen bir garantiden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla da borçlanmaya başvurulabilmektedir. Belediye ve il yönetimlerinin borç stoku, sahip oldukları sabit varlıkların en son takvim yılında tahmin edilen değerini aşamaktadır (The Local Government Act of Norway, Chapter 9, Section:50).

Norveç'te de yerel vergi gelirlerinde kişisel gelir vergisi ağırlıktadır. Emlak vergisinin ihtiyari nitelikte olduğu bu ülkede, yerel yönetimlerin elektrik tüketiminden aldığı doğal kaynak vergisi nedeniyle, mal ve hizmet vergileri de bir diğer yerel vergi geliri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öz gelirler içerisinde bir diğer önemli gelir kalemi kullanıcı ücretleri olup, yerel mal ve hizmet satış gelirleri ile birlikte bu kalemden elde edilen gelirlerde toplam yerel finansman içerisinde %10'un üzerinde bir ağırlığa sahiptir. Norveç'te idarelerarası transferlerin kapsamlı bir şekilde düzenlenmiş olması nedeniyle, yerel vergi gelirlerinin nispi önemi hem toplam vergi gelirleri içerisinde hem de GSYH içerisinde daha düşüktür. Bir anlamda Nordik üyesi ülkeler içerisinde yerel finansmanın merkezi idareye en fazla bağımlı olduğu ülkenin Norveç olduğu söylenebilir. Merkezi idareye bağımlı finansman yapısının yanısıra, bu ülkede yerel yönetimlerin toplam kamu sektörü içerisindeki nispi ağırlığı daha düşüktür (Tablo 9).

Tablo 9: Norveç'te Yerel Yönetim Gelirlerinin Dağılımı ve Yıllar İtibariyle Gelişimi

Norveç	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vergiler	41,1	44,5	44,1	43,0	41,9	41,4	41,5	37,3	37,1	37,3	36,8
-Kiş. gel.ver.	36,9	39,6	39,1	37,6	36,7	36,6	36,7	32,6	32,6	32,7	32,2
-Emlak Ver.	3,2	4,0	4,2	4,6	4,5	4,2	4,2	4,1	4,0	4,1	4,1
-Mal ve hiz.ver.	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4
Kull. ücreti	3,7	3,0	2,7	2,9	2,8	3,4	3,4	3,3	3,3	3,4	3,5
Transfer g.	39,8	35,5	36,6	36,9	38,5	40,6	40,8	43,6	44,2	44,4	45,0
Diğer gelirler	15,8	17,0	16,6	17,1	16,8	14,7	14,4	15,8	15,5	15,0	14,8
Y-TVG/TVG	15,1	13,4	12,7	12,6	11,9	13,9	13,7	12,2	12,5	13,1	13,8
Y-TVG /GSYH	6,3	5,7	5,4	5,3	4,9	5,7	5,7	5,1	5,2	5,3	5,4
YYG/GKG	15,1	13,4	12,7	13,5	12,4	14,9	14,9	13,7	13,8	14,5	14,7
YYB/GKB	v,y,	v,y,	v,y,	20,0	20,7	27,7	28,4	40,8	40,3	41,3	
YYB/GSYH	v,y,	v,y,	v,y,	v,y,	v,y,	v,y,	13,9	14,1	14,3	14,8	15,6

* Kısaltmalar için Tablo 6'ya bakılabilir.

Kaynak: OECD, Statistics ve Fiscal Decentralisation Database'den yararlanılarak hazırlanmıştır

SONUÇ

Nordik ülkeleri ileri düzeyde yerelleşmenin olduğu ve bunun yasal olarak garanti altına alındığı ülkelerdir. Bu ülkelerde idarelerarası mali ilişkilere ilişkin uygulamalar, yüksek yerelleşme ile birlikte demokratik katılımı artırmayı hedefleyen düzenlemelerin bir arada olduğunu göstermektedir. Başta eğitim ve sağlık hizmetleri olmak üzere, birçok refah hizmetleri yerel yönetimler tarafından sunulurken; yerel mali kapasite farklılıklarının hizmet sunumunda etkinsizliğe neden olmaması için oldukça kapsamlı mali denkleştirme uygulamaları yürürlüğe konulmuştur. Bir diğer ifadeyle, yerel refah hizmetleri, idarelerarası transferlerin yerel finansman içerisindeki önemini artırmış, yerel mali kapasite farklılıklarının eşitlenmesi daha fazla önem kazanmış, yerel hizmet sunumunun merkezi idare önceliklerine uygun olması ve standart hizmet sunumunun sağlanması için idarelerarası transferlerde oldukça kapsamlı yasal düzenlemeler uygulamaya konulmuştur. Bu durum, giderek merkezi idareye bağımlı bir finansman yapısının ortaya çıkmasına yol açarken, yerel yönetimlerin kaynaklarının farklı hizmetlere tahsisinde yerel tercihlerin ağırlığının azalmasına ve merkezi idare önceliklerinin belirleyici olmasına neden olmuştur (Borge ve Rattsø, 2012: 28).

Nordik ülkelerinin idarelerarası ilişkilere dair deneyimleri, yerel refah hizmetlerinin etkin sunumunda ölçek ekonomilerinin önemini ortaya koymaktadır. Yerel hizmet sunumunda alan ve ölçek ekonomilerinin sağlayacağı etkinlik kazancından yararlanabilmek amacıyla, son 50 yıla yakın bir süredir yerel yönetimlerin idari ve mali kapasiteleri büyütülerek, hizmet sunma kapasiteleri güçlendirilmiştir. Bu durum, daha geniş gelir ve görevlerle donatılmış belediyelerin küçük ölçekli yerel yönetim yapısının neden olduğu etkinlik kaybını önlemeye imkân vermiştir. Yerel hizmet sunumunda ölçek ekonomileri kazancının artırılmasına yönelik çözümlerin, demokratik kazanımlara olumsuz etki etmemesi için; idarelerarası görev paylaşımı açık bir şekilde yapılmış, birbiriyle bağlantılı görevlerin tek bir idareye tahsis edilmiş, saydamlık ve yerel halkın hesap sorma olanağı artırılmıştır (The Ministry of the Interior and Health, 2005:41). Bu çerçevede, Nordik ülkeleri, yerel demokrasinin güçlendirilmesi için; gönüllü sosyal organizasyonlarla işbirliği uygulamaları, halk toplantıları aracılığıyla yerel düzeyde katılımı artırılması, yerel meclislerin kararlarının internet ortamında yayımlanması, elektronik ortamlarda vatandaş panelleri, yerel komitelerin daha etkin kullanımı, halkın yönetime katılımını düzenleyen standartları ve bunun yollarını gösteren el kitapçıklarının basılması gibi uygulamaları hayata geçirmişlerdir.

Nordik ülkeleri deneyiminden çıkarılabilecek bir diğer sonuç, yerel mali politikaların sürdürülebilirliğinin temin edilmesi ve makroekonomik istikrarı tehdit etmemesi için ileri düzeyde işbirliğine olan ihtiyaçtır. Nordik ülkelerinde yerel yönetimlerin gelir ve harcamalarının oldukça yüksek düzeyde seyrettiği bir gerçektir. Bu ülkelerde, ulusal ekonomik istikrar ile yerel mali politikalar arasında oldukça sıkı etkileşim vardır. Yönetim kademeleri arasında işbirliği, yerel mali politikaların neden olabileceği istikrarsızlıkları önleme açısından bir gereklilik olduğu gibi, yerel yönetimlerin ölçek farklılığının neden olabileceği eşitsizlikleri giderebilmek açısından da önem taşımaktadır. Yerel düzeydeki işbirliği uygulamaları Finladiya örneğinde olduğu gibi, belediyelerarası ortak idareler şeklinde olabileceği

gibi, İsveç'teki gibi, farklı yönetim kademelerinin oluşturacağı ortak komiteler şeklinde de olabilir. İster İsveç, ister Finlandiya örneği baz alınсын, işbirliği uygulamalarının yaygınlaşması ve hizmet sunumunda etkin bir araç olarak kullanılabilmesi için; yasayla belirli görevlerin bu işbirlikleri aracılığıyla gerçekleştirilmesi zorunlu kılınması ve işbirliği sonucu ortaya çıkan yeni oluşumların ilave bir takım gelir ve yetkilerle donatılması gerekmektedir.

Nordik ülkelerindeki idarelerarası ilişkiler deneyimi, ileri düzeyde gelir ve harcama özerkliğinin, kurumsal yapıya bağlı olarak negatif ya da pozitif getirileri olabileceğini göstermektedir. Nordik ülkeleri deneyimi, yerel mali kapasite farklılıkları ve küçük ölçekli yerleşim birimlerinin ortaya çıkarabileceği risklerin, hizmetler açısından merkezi standartlar, mali kurallar ve denkleştirme yardımlarıyla giderilmeye çalışıldığını vergiler açısından ortaya çıkabilecek sorunların ise yerel vergi yönetiminde işbirliği mekanizması, kurallı politikalar ve koordinasyona yönelik düzenlemelerle çözümlenmeye çalışıldığını göstermektedir. Yerel yönetimlere sağlanan bu özerklik her ne kadar yerel tercihlere karşı duyarlılığı artırarak, kaynak tahsisinde etkinliği ve makroekonomik şokların üstesinden gelebilmeyi kolaylaştırıcı etkiler ortaya çıkarsa da kompleks bir yapıyı da beraberinde getirmiştir. Mali federalizm teorisinde de sık sık dile getirildiği üzere, yerel ve merkezi mali politikalar arasında bağ kopukça konjonktür karşıtı maliye politikaları uygulamalarında başarı şansı azalmakta, yerel mali politikaların merkezi yönetim bütçesi üzerinde baskı oluşturması söz konusu olabilmektedir. Bu durum bir taraftan yerel hizmet sunumunu olumsuz yönde etkilerken, diğer taraftan mali sürdürülebilirlik konusundaki endişeleri artırmaktadır. Bu nedenle mali bağımlılık kadar, iyi işlemeyen bir kurumsal yapılanmada aşırı mali özerkliğe yerelleşmeden beklenen etkinlik kazançlarının elde edilmesi mümkün değildir. Fakat, Nordik ülkelerindeki gelir vergisi uygulamaları, merkezi idare ile yerel yönetimlerin işbirliği sayesinde yerel özerkliği zedelemeyen kişisel gelir vergisi konusunda var olan farklılıkları azaltabileceğini göstermektedir.

Nordik ülkeleri, yerel yönetimlerin mali kapasitelerini geliştirebilmeleri ve hizmet sunumunda esnekliğe sahip olabilmeleri için yerel hizmetlerle birebir ilişkilendirilebilen, yerel nitelikteki vergileri kullanmışlardır. Bu vergilerde, oran belirleme yetkisi yasal limitler dahilinde anılan idarelere devredilmiştir. Böylelikle, yerelleşmeden beklenen etkinliğin artırılması sağlanmış ve yerel yönetimlerin aldıkları mali kararların sonuçlarına katlanmalarını esas alan katı bütçe sınırlamalarını öne çıkarılmıştır. Nordik ülkeleri, hizmetlerden yararlanma ile bunun maliyeti arasındaki ilişkiyi kurarak yerel yönetimlerin yerel halktan topladığı kaynakları, yerel tercihlere ve önceliklere uygun olan hizmetlerin üretiminde kullanmasını sağlayan yerel özerkliği esas alan ülkelerdir. Böyle bir yapıda, bölgelerarası mali kapasite farklılıklarının yerleşim yerleri arasında hizmet farklılıklarına ve eşitsizliklere yol açmasını önleyicidir. İlave olarak, Nordik ülkelerinde, eşitsizliklerin giderilmesi ve yerel mali politikaların merkezi idare bütçesi üzerinde oluşturabileceği yükün minimize edilmesi için, yerel yönetimlere yapılan mali yardımlarda farklılaşmaya gidilmiş, yerel yönetim sınırını aşan dışsalığın olduğu hizmetler ile ulusal standartlar ve öncelikleri yansıtan hizmetlerin faaliyet bazlı yardımlara finanse edilmesi, bölgelerarası mali kapasite farklılıklarının neden

olabileceği eşitsizlikler ve kaynak kullanımındaki etkinsizliklerin ise, standart gelir-standart harcamayı esas alan yardımlarla giderilmesi esas alınmıştır. Dolayısıyla, Nordik ülkeleri, yerel yönetimlerini mali kapasitelerini daha etkin değerlendirme yönündeki çabalarını arttırmaya zorlamış ve ulusal kaynakların yerel aktörler tarafından israf edilmesini önlemiştir. Böylece, etkin olmayan mevcut yerel yerleşimlerin kamu kaynaklarıyla sübvansede edilmesinin önüne geçilmiştir.

Yerel hizmetlerin sunumunda, önemli ölçüde yerel taktir yetkisinin var olduğu, Nordik ülkelerinde, kişisel refah hizmetleri ve merkezi idarenin maliyete katkı sağladığı hizmetlerde, gerek faaliyet bazlı yardımlar aracılığıyla, gerekse ulusal düzeyde belirlenmiş standartlarla yerel yönetimlerin yönlendirilmesi, bu ülkelerin yerel yönetim uygulamalarından çıkarılabilecek bir diğer derstir. Merkezi idareler izlediği politikalarla, yerel refah hizmetlerinin, adalet ve etkinlik açısından ortaya çıkarılabileceği dengesizlikleri minimize ettiği gibi, yerel hizmet sunumunun sağlayacağı etkinlik kazancını da maksimize etmeyi hedeflemiştir.

KAYNAKÇA

- Alcidi, C., Giovannini, A., Infelise F. & Ferrer J.N. (2014). *Division of Powers Between the European Union, Member States, Candidate and Some Potential Candidate Countries, and Local and Regional Authorities: Fiscal Decentralisation or Federalism*, EU-CoR Publications, <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/Division-of-powers-fiscal-decentralisation.pdf> 20 (22.12.2015)
- Amdam J. (2007). The Emerging Norwegian Municipal Structure: Alternative Options – and Their Consequences – for the Political and Organisational Reform of The Local and Regional Levels, *European Journal of Spatial Development*, August 2007, 1-25.
- Andersen V.N. (2010). Denmark, in: Michael J. Goldsmith and Edward C. Page *Changing Government Relations in Europe: From Localism to Intergovernmentalism*, Oxford: Routledge/ECPR Studies in European Political Science, 47-67.
- André, C. & García, C. (2014). Local Public Finances and Municipal Reform in Finland, *OECD Economics Department Working Papers*, No. 1121, OECD Publishing, 1-35.
- Bäck, H., Johansson, F. & Larsen, H. (2000). Local Government in Nordic Big Cities, In: Gabriel, O.W., Hoffman-Martinot, V. & Savitch, H.V. (Eds), *Urban Democracy*, 31-72. Opladen: Leske & Budrich,
- Beukenholdt-ter Mors, T. & Noppe, R. (2010). Sweden Deepening Democracy”, In: Harry Daemen and Linze Schaap, *Citizen and City Developments in Fifteen Local Democracies in Europe*, Centre for Local Democracy (CLD), 37-55.
- Birkelöf L.C. (2009). Spatial Interaction and Local Government Expenditures for Functionally Impaired in Sweden, *Unpublished PhD dissertation*, Department of Economics, Umeå University Umeå, Sweden. http://www.usbe.umu.se/digitalAssets/27/27588_ues798.pdf (22.01.2016).
- Blom-Hansen, J. (2012). Local Government in Denmark and The 2007 Municipal Reform, In: Antti Moisio (Ed.), *Rethinking Local Government: Essays on Municipal Reform*, 43-82, Helsinki: Government Institute for Economic Research.
- Blöchliger, H. & Vammalle, C. (2012). Denmark The Local Government Reform, in: Blöchliger Hansjörg and Vammalle Camila (Eds), *Reforming Fiscal Federalism and Local Government Beyond The Zero Sum Game*, 73-82, OECD Fiscal Federalism Studies, Paris: OECD Publishing.
- Borge, L.E. & Rattsø, J. (2012). Fiscal Federalism: International Experiences and The Nordic Response, In: Antti Moisio (Ed.), *Rethinking Local Governmet: Essays on Municipal Reform*, 14-41. Helsinki: Government Institute for Economic Research.
- Borge, L. E. (2013). Central Reforms Through Local Governments: Challenges and Design, In: Junghun Kim, Jørgen Lotz and Niels Jørgen Mau (Eds), *Balance Between Decentralization and Merit The Copenhagen Workshop 2011*, 49-68, Copenhagen: The Korea Institute of Public Finance and the Danish Ministry for Economic Affairs and the Interior.
- Borge, L.E. (2013). Taxonomy of Grants and Local Taxes: The Norwegian Case”, In: Junghun Kim, Jørgen Lotz, and Hansjorg Blöchliger (Eds), *Measuring Fiscal Decentralisation Concepts and Policies*, 101-116, Paris: OECD, KIPF.
- Bosch, N. & Espasa M (2006), Local Government Finance in the European Union (EU-15), Diputació de Barcelona. Barcelona, www.diba.es/ContentPages/47186770.pdf (11.03.2016).

- Colliander, A. (2009). *Taxation in Finland 2009*, Tax Issues: 7/2009, Helsinki: Ministry of Finance.
- Council of Europe (1998). *Structure and Operation of Local and Regional Democracy in Finland*, Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1-26.
- Council of Europe (2005). *Local and Regional Democracy in Denmark*, The Congress of Local and Regional Authorities (CLRAE), 12th Plenary Session 3 May 2005, Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1-22.
- Council of Europe (2008). *Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Denmark*, Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1-37.
- Council of Europe (2015). *Local and Regional Democracy in Norway*, The Congress of Local and Regional Authorities (CLRAE), 28th Session, 24-26 March 2015, Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1-27.
- Danish Regions (2012). *The Regions-in Brief*, Copenhagen: Danish Regions, 1-32.
- De Ceuninck, K., Reynaert, H., Steyversa, K., & Valcke, T. (2010). Municipal Amalgamations in the Low Countries: Same Problems, Different Solutions *Local Government Studies*, 36(6), 803–822.
- Deloitte (2015). *Norway Taxation and Investment 2015: Reach, Relevance and Reliability*, Deloitte Touche Tohmatsu Limited, 1-24. <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-norwayguide-2015.pdf> (13.01.2016)
- EIPA and ECR(2012). *Division of Powers Between the European Union, the Member States and Regional and Local Authorities*, European Institute of Public Administration and European Center for the Regions, http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/division_of_powers/division_of_powers.pdf (13.12.2015)
- EU-CoR (2015). *Local and Regional Government Levels in the EU*, European Union Committee of the Regions, http://cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/LocalandregionalgovernmentlevelsEU/2546_Broch_Self-governmentlevels_web.pdf (02.03.2016)
- EU-CoR, *Denmark: Division of Powers*, <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/countries/MembersNLP/Denmark/Pages/default.aspx>. (09.01.2016)
- European Commission (a). *Taxes in Europe Database v2*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetail.html?id=1701/1424159357&taxType=PIT (27.03.2015)
- European Commission (b). *Taxes in Europe Database v2*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetail.html?id=196/1424159127&taxType=Other+indirect+tax (27.03.2015)
- European University Institute (2008). *Study on Division of Powers Between The European Union, The Member States, and Regional and Local Authorities*, Florence, <http://bookshop.europa.eu/en/study-on-the-division-of-powers-between-the-european-union-the-member-states-and-regional-and-local-authorities-pbQG8008388>. (17.12.2015)
- EUROSTAT. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (22.02.2016).
- Finland Local Government Act (Amendments up to 325/2012 included). Unofficial Translation, 17 March 1995, No. 365, Ministry of Finance, Finland.
- Finnish Tax Administration (2012). *Tax on Real Property 2012*, [https://www.vero.fi/en-US/Precise_information/Real_property_and_taxes/Tax_on_real_property_2012\(20114\)](https://www.vero.fi/en-US/Precise_information/Real_property_and_taxes/Tax_on_real_property_2012(20114)), (26.03.2016).

- Gjermansen, H. (2013). *Municipalities and Regions in Denmark*, Statistics Denmark, 1-13. <http://www.dst.dk/ext/196078579/0/israel/Annex-A2-4-Municipalities-and-Regions-in-Denmark-August-2013--pptX> (02.03.2016)
- Gough, M. (2005). *Local Government Audit – an International Survey*, 1-22., http://skl.se/download/18.a827c16146db10f89a4e2cc/1404457826248/%C3%8DInternational_survey-Local-government-audit-SALAR.pdf
- Greve, E. (2012). Local Government in Denmark, In: Ángel Manuel Moreno (Ed.), *Local Government in the Member States of European Union: a Comparative Legal Perspective*, 135-156, Madrid: National Institute of Public Administration (INAP).
- Hamalainen, K. (2011). The Evaluation of the Finnish Self Government Experiment, 51st Congress of the European Regional Science Association: “New Challenges for European Regions and Urban Areas in a Globalised World”, 30 August - 3 September 2011, ERSA, Barcelona, Spain, 1-20.
- IMF (2015). Finland: Fiscal Transparency Evaluation, *IMF Country Report*, No. FO/DIS/15/60, Washington, D.C: International Monetary Fund Publications.
- Kommun, V. (2015). *Local Government in Sweden: Organisation, Activities and Finance*, 1-22. <https://www.vannas.se/default.aspx?di=2056> (05.04.2016)
- Kommunekredit (2012). The Nordic Model: Local Government, Global Competitiveness in Denmark, Finland, Sweden, Denmark: KLS Grafisk Hus., 1-33.
- Langørgen, A. (2012). A Structural Approach for Analyzing Fiscal Equalization”, *Statistics Norway Discussion Papers*, No. 715, Statistics Norway Research Department, Oslo, 1-40.
- LGDK (2009). *The Danish Local Government System*, Local Government Denmark (LGDK) Publications, 1-21, http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_38221/cf_202/Background_Paper_-_Local_Government_in_Denmark.PDF (25.03.2016)
- Lundin, S. (2015). Could a Municipal Reform Lead to Cost Savings? An Essay on The Relationship Between Population Size and Municipal Costs, Lund University Master Essay, 1-37, <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=7794067&fileOid=7794071> (07.03.2016)
- Lyytikäinen, T. & Moisio, A. (2009). *Aiming to Offset Local Cost Disadvantages: The Case of Finland*, 1-17, <http://english.sim.dk/media/212237/Moisio.pdf>. (26.12.2015)
- Magnussen, J., Vrangbaek, K., Saltman, R. B. & Martinussen, P. E. (2009). Introduction: The Nordic Model of Health Care, In: Jon Magnussen, Karsten Vrangbaek, Richard B. Saltman (Eds), *Nordic Health Care Systems: Recent Reforms and Current Policy Challenges*, 3-19, Glasgow: Open University Press.
- Mau, N. J. (2015). Municipal Bailouts in Denmark-and How to Avoid Them”, In: Junghun Kim and Hansjörg Blöchliger (Eds), *Fiscal Federalism Studies Institutions of Intergovernmental Fiscal Relations: Challenges Ahead*, 227-237, OECD Fiscal Federalism Studies, OECD, KIPF (Korea Institute of Public Finance), Paris: OECD Publishing.
- McMillan, M. (2008). A Local Perspective on Fiscal Federalism: Practices, Experiences and Lessons from Industrial Countries, In: Anwar Shah (Ed), *Macro Federalism and Local Finance*, 245-289, Washington DC: The World Bank.

- Mikola, S. (2014). Summary of Finnish Local Government and Human Rights- Response to the Questionnaire by Secretariat of Human Rights Council Advisory Committee, *The Association of Finnish Local and Regional Authorities*, 1-6. <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/AdvisoryCom/LocalGvt/Association%20of%20Finnish%20Local%20and%20Regional%20Authorities.docx> (14.04.2016)
- Ministry of Finance. *Taxation of Earned Income*, Finland, <http://vm.fi/en/taxation-of-earned-income> (27.02.2016)
- Ministry for Economic Affairs and the Interior (2014). *Municipalities and Regions Tasks and Financing*, Copenhagen: The Ministry for Economic Affairs and the Interior Publications, http://english.sim.dk/media/670682/municipalities_and_regions_-_tasks_and_financing__june_2014.pdf (26.02.2016)
- Ministry of Finance. *Corporation Tax*, Finland, <http://vm.fi/en/business-taxation> (23.04.2016)
- MLGRD (2004). *Local Government in Norway*, Information Brochure, Department of Local Government and Regional Development, Publication Number: H – 2155, 1-10, http://www.forumpartnerships.zsi.at/attach/NO_04_B_MLGRD_LocalGovernment.pdf (07.11.2015)
- Moisio A. (2013). Spend and Tax, and Then Tax and Spend? Looking for a Relationship Between Municipal Service Responsibilities and Taxing Powers in Finland, In: Junghun Kim, Jørgen Lotz and Niels Jørgen Mau (Eds.), *Interaction Between Local Expenditure Responsibilities and Local Tax Policy*, 315-330. Copenhagen: The Korea Institute of Public Finance and the Danish Ministry for Economic Affairs and the Interior.
- Moisio, A., Loikkanen, H. A., & Oulasvirta L. (2010), Public services at The Local Level – The Finnish Way, *VATT Policy Reports 2/2010*, Helsinki: Government Institute for Economic Research, ss.1-64.
- Montin, S. & Granberg, M. (2015). The Hollowing out of Local Self-Government in Sweden, *paper for presentation at IRSPM, panel: C101 – Special Interest Group in Local Governance (LG-SIG)*, University of Birmingham, UK, 30th March – 1st April 2015, 1-24
- OECD (2003). *OECD Territorial Reviews: Helsinki, Finland*, Paris: OECD Publications.
- OECD (2010a). The Interface Between Subnational and National Levels of Government”, In: *Better Regulation in Europe: Denmark*, Paris: OECD Publications, ss.121-137.
- OECD (2010b). The Interface Between Subnational and National Levels of Government”, In: *Better Regulation in Europe: Finland 2010*, Paris: OECD Publications, 129-143.
- OECD (2012). *OECD Economic Surveys: Denmark 2012*, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2014). *OECD Economic Surveys: Finland 2014*, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015). *Subnational Governments in-OECD Countries Key Data 2015 Edition*, OECD Brochure, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016). *OECD Economic Surveys: Norway 2016*, Paris: OECD Publishing
- OECD. *Statistics*, <http://stats.oecd.org/>
- OECD. *Fiscal Decentralisation Database*, http://www.oecd.org/tax/federalism/oecd_fiscaldecentralisationdatabase.htm

- Purdam, K., John, P., Greasley, S., & Norman, P. (2008). How Many Elected Representatives Does Local Government Need? A review of the Evidence from Europe, *CCSR Working Paper 2008-06*, Manchester: Cathie Marsh Centre for Census and Survey Research, 1-28.
- SALAR (2011). *The Creditworthiness of Swedish Local Governments*, The Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR), Stockholm and Örebro, 1-12, <http://kommuninvest.se/wp-content/uploads/2015/01/4-Creditworthiness-20120516-eng.pdf> (27.01.2016)
- SALAR. *Levels of Local Democracy in Sweden*, The Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR), http://www.ces.uc.pt/misc/lei_financas_locais_ma1.pdf (17.12.2015)
- SCB. *Statistiska Centralbyrån*, http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Regional%20statistik/Indelningar/_Dokument/kommunandringar.pdf (05.01.2016)
- Standard & Poors (2012). *High Investments Fuel Nordic LRG Borrowings, With Debt Stocks In Norway And Finland Rising The Most*, Standard & Poor's Financial Services LLC, McGraw-hill.
- Stevens, A. (2014). *Mayors in Europe*, City Mayors Government, London: http://www.citymayors.com/government/europe_mayors.html (13.3.2016).
- Swedish Local Government Act, Stockholm, June 2004 (Updated 17 May 2015), <http://www.government.se/contentassets/9577b5121e2f4984ac65ef97ee79f012/the-swedish-local-government-act> (22.11.2016)
- Testud, J.L. (2011). Local and regional democracy in Finland, The Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (CLRAE), 21st Session, 18 October 2011, Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1-33.
- The Association of Finnish Local and Regional Authorities (2011). *The Local Government System in Finland*, Helsinki, 1-19. [http://www.localfinland.fi/en/association/international/north-south/information/localgovernment-finland/Documents/ THELOCALGOVERNMENTSYSYSTEMINFINLAND%202011.doc](http://www.localfinland.fi/en/association/international/north-south/information/localgovernment-finland/Documents/THELOCALGOVERNMENTSYSYSTEMINFINLAND%202011.doc) (06.02.2016)
- The Local Government Act of Norway, Act No. 107 of 25 September 1992, Unofficial Translation From Norwegian.
- The Ministry of Interior and Social Affairs (2010). *Status for the Implementation of the Local Government Reform – 2009*, Published by: Local Government Denmark, Danish Regions, and the Ministry of the Interior and Social Affairs, 1-49, <http://www.regioner.dk/in+english/regional+denmark/~media/B795E4BFF19841B4A2ED903260E54858.ashx> (17.03.2016)
- The Ministry of the Interior and Health (2015). *The Local government Reform: In Brief*, The Ministry of the Interior and Health, Copenhagen, 1-57. http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_64104/cf_202/The_Local_Government_Reform_in_Brief.PDF (17.12.2016)
- Watts, R. (2005). *Autonomy or Dependence: Intergovernmental Financial Relationships in Eleven Countries*, *IIGR Working Paper*, WP No:5, 1-57, Kingston: Queen's University.
- Wollmann, H. (2008). La Réforme de l'administration locale: entre changement et continuité. Une Perspective Comparatiste Sur L'angleterre, L'allemagne, Les Pays Scandinaves, L'espagne Et La Hongrie, In: Marcou, Gérard and Wollmann, Hellmut (eds), *Annuaire 2008 des Collectivités Locales*, 165-188, Paris: CNRS.

